

Musiikillisia harjoitteita toimintaan monikulttuurisen ryhmän kanssa

Heta Halonen
Tanja Kauppila

Opinnäytetyö
Toukokuu 2019
Kulttuuriala
Musiikin tutkinto-ohjelma

Tekijä(t) Halonen, Heta Kauppila, Tanja	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä toukokuu 2019
	Sivumäärä 57	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Musiikillisia harjoitteita toimintaan monikulttuurisen ryhmän kanssa		
Tutkinto-ohjelma Musiikin tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Lind, Henna		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on ollut löytää ja kehittää musiikillisia harjoitteita, joita käyttää monikulttuurisessa ryhmätoiminnassa. Toteutimme musiikkiryhmäkokeilun, jonka pohjalta koostimme oppaan, joka sisältää toimivia harjoituksia ryhmälle, jonka osallistujilla on vaihteleva kielitaso ja erilainen musiikki- ja kulttuuritausta. Yhtenä tavoitteena oli myös luoda yhteisöllistä, hyvinvointia tukevaa toimintaa vastaanottokeskukselle. Toimimme vapaaehtoistyöntekijän roolissa, yhteistyössä Punaisen Ristin Länsi-Suomen piirin vastaanottokeskuksen ja Jyväskylän osaston monikulttuurisuusryhmän kanssa.</p> <p>Opinnäytetyömme tietoperustassa käymme läpi maahanmuuttoa, monikulttuuriseen ja vapaaehtoistyöhön liittyviä termejä ja käsitteistöä, ja sivuamme musiikin hyvinvointivaikutuksia. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä. Käytimme tutkimuksellista otetta ja tiedonkeruun menetelmänä oli musiikkikerhon toiminnan havainnointi. Aineistoa analysoimalla valitsimme toimivimmat harjoitukset, jotka kokosimme oppaaseen.</p> <p>Havaitsimme toteuttamamme toiminnan vaativan joustavuutta, tilannetajua ja kykyä muokata toimintaa muuttuviin olosuhteisiin sopivaksi. Löysimme useita musiikillisia harjoitteita, jotka toimivat monikulttuurisen naisten ja lasten ryhmän kanssa. Näitä harjoituksia yhdisti toteutettavuus ilman pitkiä sanallisia ohjeita, fyysisen esimerkin kautta ohjeistaminen ja yhdessä ryhmänä tekeminen.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Maahanmuuttajat, turvapaikanhakijat, monikulttuurisuus, kulttuurien välinen vuorovaikutus, musiikkipedagogiikka, vapaaehtoistyö, musiikkitoiminta		
Muut tiedot (Salassa pidettävät liitteet)		

Author(s) Halonen, Heta Kauppila, Tanja	Type of publication Bachelor's thesis	Date May 2019 Language of publication: Finnish
	Number of pages 57	Permission for web publication: x
Title of publication Musical exercises for working with multicultural group		
Degree programme Degree programme in music		
Supervisor(s) Lind, Henna		
Assigned by		
Abstract <p>The aim of the thesis was to find and develop musical exercises that could be utilized when organizing group activities with multicultural groups. We organized a music group experiment in a reception centre in Jyväskylä, where our group consisted of women and children that were residents of the reception centre. Based on this experiment, we compiled a guide that consists of musical exercises that would work well in a group where the participants might not share a common language and may have different cultural and musical backgrounds. One of our goals was to create an activity that would increase wellbeing and a sense of community at the reception centre. We acted in the role of a volunteer worker, and we co-operated with the staff of Red Cross' Western Finland's district's reception centre and Jyväskylä's department's multicultural group.</p> <p>The conceptual framework of the thesis discusses the terminology and concepts regarding immigration, multiculturalism and volunteer work and touches on the effects of music on wellbeing. The thesis was executed as a functional thesis. We utilized research-based approach and collected information by observing music group sessions. By analysing the collected material, we produced a guide consisting of the best suited exercises. The guide was the outcome of the thesis.</p> <p>As a result of our work, we discovered that organizing this kind of activity requires a great deal of adaptability and the ability to make adjustments to the activities according to the circumstances. We discovered many musical exercises that worked well with this multicultural women and children's group. The common factors with these exercises were that all of them could be done without many verbal instructions from the teachers, they could be demonstrated with physical examples and they were executed together as a group.</p>		
Keywords/tags (subjects) Immigrants, asylum seekers, multiculturalism, intercultural communication, music pedagogy, volunteer work, musical activities		
Miscellaneous (Confidential information)		

Sisältö

1	Johdanto	3
1.1	Tarkoitus, tavoitteet	4
1.2	Toimijat.....	6
1.2.1	Suomen Punainen Risti.....	7
1.2.2	Salmirannan vastaanottokeskus.....	8
2	Tietoperusta ja keskeiset käsitteet	9
2.1	Turvapaikanhakijat ja pakolaiset.....	9
2.2	Kotoutuminen ja kotouttaminen	11
2.3	Vapaaehtoistyö.....	12
2.3.1	Vapaaehtoistyö monikulttuurisuuden parissa	13
2.3.2	Vapaaehtoistyö monikulttuurisuuden parissa Jyväskylässä	13
2.4	Musiikki hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäjänä	14
2.5	Musiikkipedagogiikka ja monikulttuurisuus.....	15
2.6	Kulttuurisensitiivisyys.....	17
3	Menetelmä ja aineisto	18
3.1.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	18
3.1.2	Menetelmät ja työtavat.....	19
3.1.3	Aineiston analyysi.....	20
4	Musiikkikerhokokeilun kulku	21
4.1	Suunnittelu	21
4.2	Tiedottaminen ja ryhmän kokoaminen.....	24
4.3	Ensimmäinen musiikkikerhon tapaaminen	25
4.4	Toinen musiikkikerhon tapaamiskerta.....	28
4.5	Kolmas musiikkikerhon tapaaminen	30
4.6	Neljäs musiikkikerhon tapaamiskerta	33

	2
5 Tulokset ja johtopäätökset	34
6 Pohdinta	37
Lähteet	41
Liite 1. Opas.....	45

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön aiheen valinnan taustalla oli yhteinen kiinnostuksemme musiikkiin, vapaaehtoistyöhön ja työhön monikulttuurisuuden parissa. Meitä kiinnosti erityisesti työskentely naisryhmän kanssa. Pohdimme, miten voisimme hyödyntää musiikkipedagogin taitojamme tällä työkentällä ja millaisiin tarpeisiin voisimme vastata.

Olemme muusikon työssämme päässeet useasti kokemaan ja todistamaan musiikin tunteita välittävän ja ihmisiä yhdistävän voiman. Ajattelimme, että musiikki voisi tuoda paljon positiivisia asioita myös vapaaehtoistyön kentälle, jos sitä hyödyntäisi esimerkiksi ryhmätoiminnassa tai kulttuuriin tutustumisen tukena. Musiikilla on paljon tutkittuja hyvinvointia tukevia vaikutuksia. Musiikki voi toimia sillanrakentajana esimerkiksi silloin, kun ihmisellä on jostain syystä vuorovaikutuksessa ja kommunikaatiossa vakavia puutteita (Numminen, Erkkilä, Huotilainen & Lonka. 2009, 12). Tutkimuksissa on havaittu myös musiikin ja kielen oppimisen yhteys, joka aktivoituu hyvin varhaisessa vaiheessa (Mora 2000, 147-148). Kuorolaululla taas koetaan olevan fyysisesti ja psyykkisesti virkistäviä vaikutuksia (Numminen et al. 2009, 12).

Lähdimme tutkimaan vapaaehtoistyön kenttää Jyväskylässä ja päädyimme konsultoimaan Suomen Punaisen Ristin Länsi-Suomen piirin monikulttuurisuustoiminnan kehittäjää Taija Savolaista aiheesta. Tiedustelimme häneltä olisiko monikulttuuriselle musiikkitoiminnalle tarvetta ja mistä voisimme löytää sille sopivan kohderyhmän. Keskustelujen jälkeen päädyimme siihen lopputulokseen, että paikallisella Salmirannan vastaanottokeskuksella ja sen asukkailla olisi eniten tarvetta naisten vapaa-ajan toiminnalle. Myös keskustelumme vastaanottokeskuksen työntekijöiden kanssa tukivat tätä, ja saimme luvan toteuttaa musiikkikerhokokeilun heidän asukkailleen vastaanottokeskuksen tiloissa.

Lähtiessämme suunnittelemaan vastaanottokeskuksen musiikkikerhon toimintaa, törmäsimme haasteeseen siitä, millaisia musiikillisia aktiviteetteja tehdä heidän kanssaan. Meillä ei välttämättä olisi ryhmäläisten kanssa yhteistä kieltä, emmekä

tiedä mitään heidän taustoistaan musiikin suhteen, joten nämä seikat toivat mukanaan tiettyjä haasteita musiikkitoiminnan järjestämiseen. Tämän myötä opinnäytetyömme tavoitteeksi nousikin löytää ja kehittää musiikillisia harjoitteita, jotka sopisivat musiikkitoimintaan juuri monikulttuuriselle ryhmälle.

Suomen kansainvälistyessä ja maahanmuuton lisääntyessä (Söderling 2013, 29) on mielestämme tärkeää, että myös musiikkialalla pohdittaisiin miten kohdata eri kulttuuritaustoista tulevia ihmisiä. Erityisesti vapaaehtoistyön kentällä musiikkipedagogeilla ja muilla musiikkialan ihmisillä voisi olla paljon annettavaa kototutumista tukevaan vapaa-ajantoimintaan. Musiikki voisi olla hyvä väline apuna kulttuuriin tutustumisessa, ja tuoda ryhmätoimintana yhteisöllisyyttä erilaisiin ympäristöihin. Opinnäytetyömme tuotoksena kokosimme oppaan harjoitteista ja hyvistä ohjenuorista musiikilliseen monikulttuuriseen ryhmätoimintaan, ja opasta voivat hyödyntää kaikki, jotka haluavat järjestää samankaltaista toimintaa.

1.1 Tarkoitus, tavoitteet

Tässä opinnäytetyössä havainnoimme valitsemiemme musiikillisten harjoitteiden toimivuutta turvapaikanhakijanaisisista koostuneen ryhmän kanssa toteutetussa musiikkikerhotoiminnassa. Harjoitteiden teemoina olivat musiikkiliikunta, laulut, rytmiharjoitukset laulujen yhteydessä ja musiikin kuuntelu. Tarkoituksena oli tätä kautta löytää harjoituksia, jotka toimivat kielimuurista ja musiikkitaustasta huolimatta: onnistuuko ohjeiden anto kielimuurista huolimatta, osallistuvatko ryhmän naiset ohjaamaamme toimintaan ja miten he suhtautuvat harjoitteisiin. Tarkoituksena oli myös, että toiminta ja harjoitteet olisivat osallistujille mielekkäitä. Musiikkikerhokokeilun ja siitä syntyneiden havaintojen pohjalta kokosimme oppaan, toimivista harjoitteista sekä ohjenuorista vastaavan toiminnan toteuttamiseen. Toteutimme opinnäytetyömme musiikkikerhotoiminnan vapaaehtoistyön kentällä, ja taustalla oli halu hyödyntää musiikkipedagogin taitojamme monikulttuurisen vapaaehtoistyön parissa.

Lähdimme kehittämään musiikillista ryhmätoimintaa vastaanottokeskuksessa asuville naisille, ja havainnoimme, miten käyttämämme erilaiset musiikilliset

harjoitteet toimivat tämän ryhmän kanssa. Toiminnan tarkoitus oli lisätä yhteisöllisyyden kokemusta, tutustuttaa suomalaiseen kulttuuriin ja kieleen, sekä tarjota naisille tila taiteen kokemiseen ja itseilmaisuun.

Tutkimme millaisia haasteita musiikkipedagogille tuo se, että ryhmän osallistujilla ei välttämättä ole yhteistä kieltä, kielen osaamisen taso on vaihtelevaa, ja jonka osallistujilla on hyvin erilainen musiikillinen tausta ja osaaminen. Halusimme selvittää, mitä tulisi ottaa huomioon tällaisen ryhmän kanssa työtä tehtäessä ja työtä suunniteltaessa. Tietopohjan, sekä työskentelymme, ja siitä tekemiemme havaintojen perusteella kokoamme lopuksi oppaan, jossa esittelemme hyviä ohjenuoria, ideoita, ja esimerkkejä harjoitteista työskentelyyn turvapaikanhakijanaisista koostuvan ryhmän kanssa.

Musiikkikerhon toimintaa suunnitellessamme ja opasta koostaessamme käytimme tietolähteenämme myös Salmirannan vastaanottokeskuksen vapaaehtoistoiminnan vastaavan Jani Ollikaisen henkilökohtaista tiedonantoa, koskien yleisiä toimintaohjeita ja tapoja vastaanottokeskuksella toimimiseen.

Rajasimme musiikkiryhmän osallistujat naisiin, mutta käytännön syistä annoimme mahdollisuuden äitien ottaa lapsensa mukaan kerhoon, jotta lapsen hoitaminen ei muodostuisi esteeksi kerhoon osallistumiselle. Naiset valikoituivat kohderyhmäksi kotoutumisesta tehdyn tutkimuksen, projektin toimijoiden kanssa käytyjen keskustelujen ja oman mielenkiintomme pohjalta. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön toteaa tiedotteessaan, naisilla on haasteita kotoutumisessa, koska monet heistä ovat jääneet epäaktiivisuuteen ja heitä kannustetaan jäämään koteihinsa (Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) 2018). Tämä sama näkökulma nousi esiin myös toimijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa ja lisäksi ajatus siitä, että ryhmän ilmapiiri voisi olla vapaampi ja suotuisampi heittäytymiselle ilman miesten läsnäoloa. Miehet olivat vastaanottokeskuksen työntekijän mukaan aktiivisempia kotoutumisessa mm. osallistumalla toimintaan vastaanottokeskuksen ulkopuolella, joten heille ei ollut niin suurta tarvetta järjestää toimintaa vastaanottokeskuksessa.

Oletuksena oli, että kykenemme kehittämään musiikillisia harjoitteita, jotka pystymme välittämään ilman yhteistä kieltä, ja joihin kaikki voivat osallistua ilman aiempaa musiikkitaustaa. Oletimme, että pystymme käyttämään musiikkipedagogin taitojamme toimiessamme monikulttuurisen ryhmän kanssa, ja että pystymme musiikkitoiminnan avulla antamaan naisille mahdollisuuden tutustua suomalaiseen musiikkiin ja kulttuuriin sekä musiikkiin ylipäätensä. Oletuksenaamme oli myös, että toimiminen ryhmässä lisäisi osallistujien yhteisöllisyyden kokemusta ja heidän hyvinvointiaan.

1.2 Toimijat

Mukana toimijoina opinnäytetyössämme olivat Punaisen Ristin Länsi-Suomen piirin Salmirannan vastaanottokeskus ja Jyväskylän osaston monikulttuurisuusryhmä. SPR:n olimme yhteydessä, kun kartoitimme mahdollisuuksia toimia turvapaikanhakijoiden kanssa ja saimme yhteyshenkilöksemme SPR:n Länsi-Suomen piirin monikulttuurisuustoiminnan kehittäjän Taija Savolaisen. Hänen kanssaan kävimme läpi eri toimintamahdollisuuksia ja mahdollisuutta yhteistyöhön. Häneltä saimme tietää, että suunnittelemamme kaltaiselle toiminnalle voisi olla tarvetta Salmirannan vastaanottokeskuksessa. Taija piti meille myös "Tulijan Tukena"-koulutuksen, jossa saimme tietoa vapaaehtoistyöstä turvapaikanhakijoiden parissa ja jossa kävimme läpi Punaisen Ristin toimintaperiaatteet.

Salmirannan vastaanottokeskuksessa yhteyshenkilönämme toimi ohjaaja Jani Ollikainen, jonka vastuualueena oli vapaaehtoistyö. Hänen kanssaan kartoitimme mahdollisuuksia suunnittelemallemme toiminnalle ja hän mm. esitteli meille käyttöön soveltuvia tiloja ja ajankohtia ja auttoi kaikissa käytännön järjestelyissä yhdessä kollegoittensa kanssa.

1.2.1 Suomen Punainen Risti

Suomen punainen risti on kansalaisjärjestö, jonka tarkoitus on tarjota apua sitä eniten tarvitseville kotimaassa ja ulkomailla. Suomen punainen risti on yksi Punaisen ristin yhdistyksistä ja se on perustettu 1877. Punainen auttaa katastrofien ja onnettomuuksien sattuessa, ja kouluttaa myös ihmisiä varautumaan niihin. Suomen Punaisen Ristin toiminta pohjaa 1949 tehtyyn Geneven sopimukseen ja lakiin Suomen punaisesta ristikistä, ja se on Suomen valtion tunnustama julkisoikeudellinen yhdistys. SPR:llä on myös velvollisuus auttaa viranomaisia erilaisissa hätätilanteissa.

SPR:llä on Suomessa ja ulkomailla paljon eri toimintamuotoja, ja se jakaantuu Suomen sisällä 500 eri paikallisosastoon, ja 12 piiriin. Vapaaehtoisten rooli SPR:llä on suuri, ja vapaaehtoisten toimintaa ohjaavat jokaisen piirin työntekijät. Koko Suomen toimintaa, ja auttamistyötä koordinoi SPR:n keskustoimisto, joka vastaa mm. järjestön toiminnan kehittamisestä, viranomaisyhteistyöstä ja kansainvälisestä avustustoiminnasta. (Mikä on Suomen Punainen risti n.d..)

SPR:n toiminta paikallisosastoissa on monimuotoista. Niissä on mm. ensiapukoulutusta- ja toimintaa, erilaisia keräyksiä ja kampanjoita, ystävätoimintaa, turvapaikanhakijoiden tukemista ja muuta monikulttuurista toimintaa, veripalvelu, ja nuorten toimintaa. Olennainen osa SPR:n kotimaassa työtä on syrjäytymisen ja huono-osaisuuden ehkäisy, ja ihmisten kannustaminen hoitamaan terveyttään ja pitämään huolta toisistaan. (Työmme Suomessa n.d.)

SPR vastaa Suomessa myös vastaanottokeskuksien perustamisesta ja ylläpitämisestä ja tukee viranomaisia turvapaikanhakijoiden ja kiintiöpakolaisten vastaanotossa. Tämä perustuu siihen, että Punainen risti auttaa kaikkialla maailmassa haavoittuvimpiin kuuluvia ihmisiä, ja pakolaiset ja turvapaikanhakijat kuuluvat tähän ryhmään. Vastaanottokeskuksien arjessa Punaisen ristin vapaaehtoisilla on suuri rooli, ja he järjestävät keskuksiin monenlaista vapaa-ajan toimintaa. (Työmme Suomessa n.d.)

1.2.2 Salmirannan vastaanottokeskus

Toteutimme monikulttuurisen musiikkihetkikokeilumme SPR:n ylläpitämässä Salmirannan vastaanottokeskuksessa, joka on perustettu syksyllä 2015 (Ollikainen, 2019). Vastaanottokeskus on paikka, johon kansainvälistä suojelua hakevat ja tilapäistä suojelua saavat henkilöt majoitetaan. Vastaanottokeskus järjestää myös heidän vastaanottopalvelunsa. Myös lapsille tarkoitettut ryhmäkodit ja tukiasuntolat ovat vastaanottokeskuksia. (Sanasto n.d..)

Suomessa Sisäministeriön alainen Maahanmuuttovirasto päättää uusien vastaanottokeskusten perustamisesta ja vastaanottokeskusten lakkauttamisesta. Suomen lainsäädännöstä löytyy säädökset turvapaikanhakijoille annettavista palveluista. Punaisen Ristin nettisivuilla kerrotaan, että hakemuksen käsittelyn ajan turvapaikanhakijalla ” on oikeus välttämättömään suojaan ja huolenpitoon hakemuksen käsittelyn ajan. Tämä sisältää perustoimeentulon, majoituksen ja terveyspalvelut (terveystarkastus ja kiireellinen hoito). Vastaanottokeskuksen kautta hakija saa myös oikeus- ja tulkkauspalveluita turvapaikkahakemuksen käsittelyyn. Vastaanottokeskuksissa järjestetään toimintaa, kuten kielenopetusta, työtä ja virkistystä. Työ- ja opintotoimintaan osallistuminen on pakollista ja siitä kieltäytyminen voi johtaa taloudellisen tuen vähentämiseen.” (Kysymyksiä ja vastauksia vastaanottokeskuksista n.d. .) Vastaanoton kustannuksien maksamisesta ja turvapaikkahakemusten käsittelystä vastaa valtio. Suomen viranomaisia tukee pakolaisten ja maahanmuuttajien vastaanottamisessa Suomen Punainen Risti perustamalla ja ylläpitämällä useita vastaanottokeskuksia ympäri Suomea. (Kysymyksiä ja vastauksia vastaanottokeskuksista n.d..)

Musiikkihetkikokeilun aikoihin Salmirannan vastaanottokeskuksen majoituskapasiteetti oli noin 170 henkilöä ja siellä asui noin 150 keskusmajoittujaa, joista suurin osa yksittäisiä miehiä. Perheitä majoittujista oli n. 25%. Keskusmajoittujien lisäksi Salmirannan vastaanottokeskuksen alaisuudessa oli n. 120 yksityismajoittujaa, jotka asuivat muualla, mutta saivat sosiaali- ja terveyspalvelut Salmirannassa. Salmirannan vastaanottokeskuksessa työskenteli noin 15 työntekijää. Salmirannassa järjestettiin sosiaali- ja terveyspalveluja, aikuisille suomen kielen opetusta ja lapset kävivät päiväkodissa ja koulussa.

Työntekijöiden resurssit kuuluivat suurelta osin asiakkaiden perustarpeista huolehtimiseen, joten vapaa-ajan toiminnan järjestämiseen heillä ei ollut paljon mahdollisuuksia. Vapaaehtoistyöllä järjestettävään, sopivaan ohjelmaan suhtauduttiin myönteisesti. Naisille oli tarjolla jonkin verran vapaaehtoisvoimin järjestettyä ryhmätoimintaa. (Ollikainen 2019.)

2 Tietoperusta ja keskeiset käsitteet

Tässä osiossa esittelemme opinnäytetyömme kannalta keskeisiä käsitteitä ja ilmiöitä. Osiossa käymme läpi myös aiheeseemme liittyvää aiempaa toimintaa Jyväskylän alueella. Esittelemme myös, miten monikulttuurisuutta ja musiikin hyvinvointivaikutuksia on käsitelty musiikkipedagogiikan yhteydessä kirjallisuudessa.

2.1 Turvapaikanhakijat ja pakolaiset

Turvapaikanhakijaksi kutsutaan henkilöä, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta (Kysymyksiä ja vastauksia turvapaikanhakijoista n.d.).

Turvapaikanhakijan jäämisestä suomeen kerrotaan Punaisen Ristin nettisivuilla: ”turvapaikanhakija saa luvan jäädä Suomeen, jos hän tarvitsee kansainvälistä suojelua tai suojaa inhimillisten syiden vuoksi.” (Kysymyksiä ja vastauksia pakolaisuudesta n.d..)Kansainvälisellä suojelulla Suomessa tarkoitetaan pakolaisasemaa tai toissijaista suojeluasemaa, ja ulkomaalaislaissa on kirjattu säännökset perusteista ja menettelyistä, joilla tätä suojelua annetaan. (Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan n.d. .)

Maahanmuuttoviraston nettisivuilla kerrotaan, että toissijaisen suojelun perusteella voidaan myöntää oleskelulupa silloin, kun

turvapaikan saamisen edellytykset eivät täyty mutta hakijaa uhkaa kotimaassaan tai pysyvässä asuinmaassaan kuolemanrangaistus, teloitus, kidutus tai muu epäinhimillinen tai ihmisarvoa loukkaava kohtelu tai rangaistus. Lupa voidaan myöntää myös, jos on ilmeistä, että hakija ei voi palata kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa joutumatta vakavaan henkilökohtaiseen vaaraan siellä vallitsevan aseellisen selkkauksen vuoksi. (Sanasto, n.d. .)

Tilapäisestä suojelusta maahanmuuttoviraston sivuilla kerrotaan, että

Tilapäistä suojelua voidaan antaa kansainvälisen suojelun tarpeessa olevalle ulkomaalaiselle, jonka turvallinen paluu kotimaahansa tai pysyvään asuinmaahansa ei ole mahdollinen sen vuoksi, että maasta tai sen lähialueilta on tapahtunut ihmisten joukkopako aseellisen selkkauksen tai muun väkivaltilanteen taikka ympäristökatastrofin vuoksi. Tilapäisen suojelun antaminen edellyttää, että suojelun tarve voidaan arvioida lyhytaikaiseksi. (Sanasto, n.d. .)

Pakolaiseksi kutsutaan henkilöä, jolle on myönnetty jostakin valtiosta turvapaikka (Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan n.d.). Punaisen Ristin nettisivuilla kerrotaan kuvataan pakoilaista seuraavasti:

ulkomaalainen, jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Myös sotaa tai yleistä väkivaltaa pakenevat ovat pakolaisia, jos he eivät voi turvallisesti palata kotimaahansa. Pakolainen on henkilö, jolle on myönnetty pakolaisstatus. (Kysymyksiä ja vastauksia pakolaisuudesta n.d. .)

Pakolainen on siis ulkomaalainen henkilö, jolle on myönnetty pakolaisstatus ja turvapaikanhakija on henkilö, jonka asian käsittely on vielä kesken.

Suomessa pakolaisaseman saa myös henkilö, joka otetaan Suomeen YK:n pakolaisjärjestö United Nations High Commissioner for Refugees, eli UNHCR:n esityksestä pakolaiskiintiössä. (Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan, n.d. .) Tällöin puhutaan kiintiöpakolaisesta. Suomen eduskunnan päättämä pakolaiskiintiö on ollut vuodesta 2001 750 henkeä vuodessa. UNHCR:n mukaan

”maailmassa on yli 60 miljoonaa pakolaista, joista lähes 80% on naisia ja lapsia.”
(Kysymyksiä ja vastauksia pakolaisuudesta n.d. .)

Syyt turvapaikanhakijoiden lähtöön kotimaastaan ovat moninaiset, sisäministeriön nettisivujen mukaanhe voivat lähteä ”esimerkiksi pakoon sotaa, vainoa tai turvattomuutta. Suurin osa kotimaastaan pakoon lähtevistä päätyy oman maansa lähialueille. Osa heistä hakeutuu turvapaikanhakijoiksi Eurooppaan. Se, mihin maahan turvapaikanhakija päätyy, riippuu useista tekijöistä, kuten matkustusreitistä tai henkilön tiedoista.” (Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan n.d. .) Suomen antaman kansainvälisen suojelun perustana ovat kansainväliset sopimukset, Geneven vuoden 1951 pakolaisasemaa koskeva yleissopimus (pakolaissopimus) ja muut kansainväliset ihmisoikeussopimukset ja EU-lainsäädäntö. (Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan n.d. .)

2.2 Kotoutuminen ja kotouttaminen

Kotoutumiseksi kutsutaan maahanmuuttajan ja yhteiskunnan välistä vuorovaikutusta ja kehitystä, jonka tavoitteena on, että maahanmuuttaja tuntisi olevansa yhteiskuntansa aktiivinen jäsen. Kotouttaminen taas tarkoittaa maahanmuuttajan kotoutumista edistäviä toimia yhteiskunnan eri tahoilta. Kotoutumisen ja kotouttamisen tavoitteena on, että maahanmuuttaja tutustuu uuden maansa kieleen ja kulttuuriin, ja omaksuisi yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja. Tarkoituksena on kuitenkin myös se, että tuetaan maahanmuuttajan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämistä. (Keskeiset käsitteet. n.d..)

Maahanmuuttajan saapuessa Suomeen, hänelle luodaan yksilöllinen kotoutumissuunnitelma. Tämä suunnitelma pitää sisällään toimenpiteitä, joiden katsotaan edistävän parhaiten tämän henkilön kotoutumista. Nämä toimenpiteet voivat olla esim. kielen opetukseen ohjaamista, tai erinäisiin työkoulutuksiin osallistumista. (Kotoutumissuunnitelma n.d..)

Keskeisimmät tahot Suomessa kotouttamisen suhteen ovat työ - ja elinkeinoministeriö, ELY-keskukset, kunnat, vastaanottokeskukset, sekä erilaiset

järjestöt ja yhdistykset. Laadukas kotouttaminen edellyttää yhteistyötä monien eri toimijoiden välillä. Vastuu kotouttamisen johtamisesta kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. (Kotouttaminen Suomessa, n.d.) Kotouttavaa toimintaa voi olla esimerkiksi kielen ja kulttuurin opetus, perustietojen tarjoaminen yhteiskunnasta tai ohjaus ja neuvonta eri palveluiden pariin (Kotoutumista tukevat...n.d). Monet järjestöt ja opistot tarjoavat myös paljon erilaista kerho-, vertais- ja kurssitoimintaa maahanmuuttajille.

2.3 Vapaaehtoistyö

Vapaaehtoistyö on palkatta tehtävää, omasta vapaasta tahdosta tapahtuvaa jonkinlaista yhteishyödyllistä toimintaa, jota on yleensä järjestämässä jokin organisoitu taho (Nylund & Yeung 2005 s. 15). Vapaaehtoistyötä voidaan tehdä yksilön yhteisön, tai jonkun tärkeäksi koetun asian hyväksi. Euroopan parlamentin määrittelemiä kriteereitä vapaaehtoistyölle on mm. se että siitä ei makseta palkkaa, se on kaikille avointa, sitä tehdään vapaasta tahdosta, sekä se hyödyttää jotain osapuolta perheen ja tuttavapiirin ulkopuolelta (Vapaaehtoistyö, talkooapu...2015).

Suomalaisten vapaaehtoistyöstä historian saatossa on tehty useita tutkimuksia, ja Suomalaisten on todettu oleva vapaaehtoistyön saralla aktiivista kansaa. Lähes 40% ihmisistä Suomessa tekee jonkinlaista vapaaehtoistyötä (Vapaaehtoistyö, talkooapu...2015), ja suurimmat vapaaehtoistyön kentät Suomessa ovat urheilun ja liikunnan, lasten ja nuorten, sekä vanhusten parissa tehtävä vapaaehtoistyö (Rahkonen, 2018). Vapaaehtoistoimintaa organisoivat erilaiset yhdistykset ja järjestöt kolmannella sektorilla, tunnetuimpina esimerkkeinä esim. Suomen Punainen risti tai Unicef. Myös epäorganisoidummin toteutettava toiminta, kuten vaikka naapuruston talkooapuna toimiminen, lasketaan vapaaehtoistyöksi (Vapaaehtoistyö, talkooapu...2015).

Aikojen saatossa vapaaehtoistyöstä on puhuttu monenlaisilla nimillä.

Siitä ollaan voitu puhua talkootyönä, armeliaisuutena tai hyväntekeväisyytenä. Nämä käsitteet kuvastavat eräällä tavalla vapaaehtoiskentän moninaisuutta.

Vapaaehtoistyö voikin olla monelle ihmiselle osa arkea, ja sen koetaan olevan osa hyvää elämänlaatua. (Nylun & Yeung 2005 s. 14-15). Vapaaehtoistyön tekijällä voi olla monenlaisia motiiveja. Taustalla voi olla esimerkiksi auttamisen halu, ylimääräinen vapaa-aika, halu tutustua uusiin ihmisiin, tai työstä saatava työkokemus. (Miksi auttaa meidän kauttamme? n.d.)

2.3.1 Vapaaehtoistyö monikulttuurisuuden parissa

Monet järjestöt Suomessa järjestävät vapaaehtoistoimintaa maahanmuuttajien ja monikulttuurisuuden parissa. Järjestöt ovat mukana järjestämässä kotouttavaa toimintaa, ja vapaaehtoisten rooli on tässä tärkeä. Monikulttuurista vapaaehtoistoimintaa Suomessa järjestävät mm. Pakolaisapu, Suomen punainen risti ja Settlementiliitto (Maahanmuuttajat ja vapaaehtoistoiminta n.d.) Koko Suomessa toimintaa järjestetään vastaanottokeskuksissa, erilaisilla kursseilla ja maahanmuuttajille suunnattuna kerhotoimintana. Esimerkiksi Punaiselle ristillä monikulttuuriseen toimintaan kuuluu ystävöimintä, kielikerhot, kansainväliset klubit, läksyhelppi-toiminta sekä asumisapu. (Tule mukaan monikulttuuriseen...n.d.) Monikulttuurinen toiminta voi siis olla kotoutumista tukevaa toimintaa, tai sen tarkoituksena voi olla tuoda yhteen maahanmuuttajia ja kantaväestön edustajia. Kokonaisuudessaan järjestöt ovat isosti mukana maahanmuuttajien kotouttamisessa, ja ne tekevät yhteistyötä paikallisten viranomaisten kanssa. Paikallisilla järjestöillä onkin yleensä paljon innostusta ja osaamisesta, eikä järjestön tarvitse erikseen erikoistua kotoutumistyöhön tarjotakseen toimintaa. Monesti riittää, että järjestö kutsuu kotoutujat vain osaksi jo valmiina olemassa olevaa toimintaa. (Järjestöjen tuki, n.d.)

2.3.2 Vapaaehtoistyö monikulttuurisuuden parissa Jyväskylässä

Jyväskylän alueella monikulttuurisen vapaaehtoistyön organisoijia ovat mm. Suomen punainen risti, Jyväskylän Settlementi, sekä kansalaistoimintakeskus Matara. Toimintaa on eri tahojen osalta monenlaista, pitäen sisällään mm. erilaisia kursseja, kerhoja, tapahtumia sekä ystävöimintää. Jotkut toiminnan muodot ovat suunnattu

kaikille monikulttuurisuudesta kiinnostuneille, ja jotkut on taas suunnattu spesifimmin jollekin tietylle ryhmälle, esim. turvapaikanhakijoille.

SPR:n osalta monikulttuurisen vapaaehtoistyön historia Jyväskylän alueella on pitkä, ja jo 1990-luvulla on järjestetty erilaisia keräyksiä tai muunlaista toimintaa pakolaisten hyväksi. Vuonna 2015 suuremman Suomeen saapuneen pakolaismäärän myötä myös Jyväskylän seudun vastaanottokeskuksiin tuli paljon vapaaehtoistyötä, jota SPR:n osasto alkoi 2016 organisoimaan osaksi toimintaansa.

Vastaanottokeskuksissa on ollut läksykerhoja, puutarha - ja viljelystoimintaa, käsityökerhoja yms. Nykyään SPR:n Jyväskylän osaston monikulttuurisuusryhmä järjestää toimintaa vastaanottokeskuksella. (Savolainen 2019)

Punaisen Ristin organisaation näkökulmasta tavoitteena vapaaehtoistoiminnassa vastaanottokeskuksella on toimia esikotoutumisen ja kotoutumisen tukijana. Riippuen toiminnasta tavoitteena voi olla myös vähentää yksinäisyyttä, mahdollistaa mielekästä toimintaa, tukea koulunkäyntiä ja tukea kielen opettelua. Toiminnan tavoitteet riippuvat järjestetyn toiminnan luonteesta, ja myös osittain ne määrittyvät myös osallistujien kautta. Punaisen Ristin toiminta nojaa samaan ajatukseen, joka on auttaa avun tarpeessa olevia ihmisiä. Kaikkea Punaisessa Ristissä tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa ohjaavat järjestön seitsemän perusperiaatetta. Nämä periaatteet ovat inhimillisuus, puolueettomuus, tasapuolisuus, riippumattomuus, vapaaehtoisuus, ykseys ja yleismaailmallisuus. (Savolainen 2019)

2.4 Musiikki hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäjänä

Musiikin on erilaisissa tutkimuksissa havaittu vaikuttavan hyvinvointiin monella tapaa. Musiikkia käytetäänkin viihde- ja harrastustoiminnan lisäksi myös terapeuttisena välineenä. Musiikin kuuntelulla ja erityisesti itse laulamalla tai soittamalla voidaan mennä erilaisiin tunnetiloihin ja saada lisää itsetuntemusta omista reaktiosta ja tuntemuksista eri tunnetiloissa. Musiikkia esitettäessä erilaisten tunteiden näyttäminen on hyväksyttävää ja siihen jopa kannustetaan. (Huotilainen, 2011, 41-42).

On havaittu, että musiikin ja kielen havaitsemisen ja tuottamisen aivotoiminnot muistuttavat huomattavasti toisiaan. Tämä voi osaltaan selittää sitä, miksi kommunikaation vaikeuksista kärsivät henkilöt suoriutuvat erinomaisin tuloksin musiikkiterapiassa. (Huotila, 2011, 39).

Myös erilaisista aivojen vaurioista kärsivät potilaat voivat saada hyötyä musiikin käytöstä kuntoutuksessa, eikä kuntouttava vaikutus ole riippuvainen aiemmasta musiikin harrastuksesta. Musiikin kuuntelun aivoja laajasti aktivoiva vaikutus voi mm. tehostaa motoriikan säätelyä Parkinson- ja aivohalvauspotilailla ja vähentää dementiapotilaiden käytöshäiriöitä. Musiikin kuuntelun on todettu lisäävän keskittymiskykyä, nostavan mielialaa ja vähentävän sekavuutta ja ahdistuneisuutta sekä parantavan muistin toimintaa. Musiikin vaikutukset näkyvät aivojen rakenteellisina muutoksina ja perustuvat fysiologisen stressin ja masennuksen vähenemiseen, motoriikan tahdistukseen sekä dopamiinivälitteisen mesolimbisen järjestelmän aktivoitumiseen. (Sihvonen, A., Leo, V., Särkämö, T. & Soinila, S. 2014.)

Weinstein D., Launay J., Pearce E., Dunbar R. ja Stewart, L. (2014, 8) tutkivat voiko musiikki vaikuttaa sosiaalisten suhteiden luomiseen suuressa mittakaavassa. Tutkimuksessa todettiin, että ryhmässä laulaminen voi johtaa positiivisten affektien, tunteiden, inklusion ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden, sekä kipukynnyksen nousuun. Tutkimuksessa havaittiin, että sosiaalisten suhteiden luominen oli vielä merkittävämpää suurissa ryhmissä verrattuna pienempiin, tutumpiin ryhmiin. Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden tunne oli puolestaan suurempaa pienemmässä ryhmäkoossa. Tutkimuksen tulokset olivat linjassa sen oletuksen kanssa, että musiikki voi mahdollistaa sosiaalisten kontaktien luomisen ja ylläpidon ryhmän jäsenten kesken, myös suurissa ryhmissä, jotka rakentuvat toisilleen tuntemattomista yksilöistä. (Weinstein et al. 2014, 10).

2.5 Musiikkipedagogiikka ja monikulttuurisuus

Musiikkielämä on muuttunut yhä enemmän monikulttuuriseksi ja tämän myötä myös musiikkipedagogienkin olisi hyviä pohtia monikulttuurisuuden aspektia omassa työssään. Musiikkipedagogi voi olla tekemisissä monikulttuurisuuden kanssa monin

tavoin. Oppilaat voivat edustaa eri kulttuureja, musiikkipedagogi voi joutua opettamaan vieraan kulttuurin musiikkia, tai vaikka esitellä oman kulttuurinsa musiikkia muiden kulttuurien edustajille. Euroopassa on nykyään miljoonia muista kuin ”kantaväestön” kulttuureista tulleita ihmisiä, ja tämä tulisi ottaa huomioon myös kaikenlaisessa opetuksessa ja opettajien koulutuksessa (Toivanen 2009 s. 326). Jokainen voi kohdallaan miettiä, miten osaa kohdata erilaiset tavat tehdä ja kokea musiikkia. Musiikkia ja musiikkipedagogeja hyödynnetään koko ajan uudellisissa työympäristöissä, ja tämän myötä oppilaskuntakin voi olla yhä kulttuurisesti moninaisempi.

Kulttuurierot ja erilaiset musiikkikäsitykset voivat tuoda uudellaisia haasteita musiikkipedagogin työhön, jos oppilas edustaa eri kulttuuria kuin opettaja. Aidosti monikulttuurinen näkökulma musiikin opettamiseen vaatii opettajalta sen, että tämä tiedostaa olevan olemassa monenlaisia keskenään tasa-arvoisia tapoja ilmaista musiikkia, ja kannustaa myös oppilaita suvaitsemaan monenlaisia mielipiteitä ja lähestymistapoja (Aderson & Shehan Campbell 2010 s.1). Kulttuurista moninaisuutta ei tulisikaan nähdä haasteena, vaan enemmänkin mahdollisuutena, jolloin voidaan päästä vaihtamaan erilaisia kulttuurisia ideoita ja traditioita (Toivanen 2003 s.237). Pohjoismaisen MUSAIK-projektin muistiossa maaliskuulta 2003 kulttuurisesta monimuotoisuudesta on kirjoitettu seuraavanlaisesti:

”Pohjoismaiden kulttuurielämään tulee siten kuulua monimuotoisuus. Maaahanmuuttajien osallistumista kulttuurielämään ja medianäkyvyyteen tulee lisätä. Pyrkimyksiä lisätä etnistä monimuotoisuutta kulttuuri- ja mediasektoreilla tulee jatkaa” (Toivanen 2009)

Asioita, joita musiikkipedagogi voi monikulttuurisessa työympäristössä mahdollisesti ottaa huomioon, ovat esimerkiksi kulttuurinen sensitiivisyys ja erilaisten kulttuurien kohtaaminen, erilaiset musiikkikäsitykset ja oppilaiden kielitaito. Millaisia työtapoja opettaja käyttää, jos esimerkiksi yhteinen kieli puuttuu? Opettajana voi myös pohtia, mikä on vuorovaikutuksen tarkoitus. Onko tarkoitus opettaa toisesta kulttuurista tulleelle meidän musiikkikulttuuriamme, vai onko tilanteen tarkoitus olla dialoginen, jossa kulttuurien vaihtoa tapahtuu molempiin suuntiin.

2.6 Kulttuurisensitiivisyys

Kulttuurisensitiivisyys on paljon viime aikoina julkisissa keskusteluissa esillä ollut käsite. Kulttuurisensitiivisyydellä tarkoitetaan kykyä olla herkkä ja avoin toisille kulttuureille, sekä tiedostaa ja hyväksyä kulttuurien välisiä eroja (Schubert 2007 s.204). Metropolian Liaani-hankkeen sivuilla määritellään kulttuurisensitiivisyyteen kuuluvan myös sen, että ymmärtää kulttuurin olevan muutakin kuin ihmisen etnisyys, ja että monikulttuurista ryhmää ei kohdattaisi yhtenäisenä ryhmänä. (Liaani, N.d). Kulttuurisensitiivisyydestä puhuttaessa käytetään myös usein käsitettä kulttuurinen kompetenssi, jolla tarkoitetaan jonkin alan ammattilaisen kunnioittavia vuorovaikutustaitoja toisen ihmisen kulttuurin suhteen (Castaneda ym.2018). Kulttuurisensitiivisyys ja kulttuurinen kompetenssi ovat asioita, joita monikulttuurisessa ympäristössä toimivan henkilön on hyvä tiedostaa, jotta vuorovaikutus tilanteissa olisi mahdollisimman sujuvaa kaikkien osapuolten mielestä.

Myös musiikkipedagogin työssä kulttuurisensitiivisyyden aspektia voi miettiä tietyissä tilanteissa. Toisin kuin yleensä puhutaan, musiikki ei ole universaali kieli, jota kaikki ymmärtäisivät samalla tavalla (Elliot 1989). Eri kulttuureissa musiikilla ja sen muodoilla on erilaisia merkityksiä, ja asiat kuten uskonto, historia, ja tapakulttuuri saattaa vaikuttaa siihen, miten kukin ihminen jonkin musiikillisen ilmiön kokee. Kulttuurisensitiivisyys ei siis musiikkipedagogin kannalta välttämättä tarkoita sitä, että kuitenkaan alkaa sensuroimaan itseään etukäteen ja vältellä tiettyjä aiheita mahdollisten ristiriitojen varalta, vaan enemmänkin olla avoinna sille, että kaikki eivät asiaa koe samalla tavalla, ja kunnioittaa erilaisia näkemyksiä.

3 Menetelmä ja aineisto

3.1.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö ammattikorkeakouluissa toteutettava opinnäytetyön tyyppi. Siinä voidaan keskittyä ammatillisella kentällä toiminnan käytännön toiminnan ohjeistamiseen, opastamiseen, toiminnan järjestämiseen tai järjeistämiseen. Sen toteutustapa voi olla toiminnallisen osa-alueen kehittäminen, tai fyysinen tuotos, kuten vaikka opas. Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu tuotosta ja kehittämisprosessia koskevasta raportista, ja tuotoksesta. (Vilka ja Airaksinen 2003, 9.) Tuotosta voidaan kutsua myös produktiksi.

Raporttiosuus muistuttaa tekstilajina kertomusta, joka etenee projektin ja sen työprosessin mukaan. Se kertoo, miten työn aihe ja tekemisen kohde on löydetty, millaisia kysymyksiä opinnäytetyössä on ratkottu, ja miten niihin on etsitty vastauksia. (Vilka ja Airaksinen 2003, 82-83.)

Toiminnallinen opinnäytetyö ei ole sama asia kuin toimintatutkimus. Toiminnallisessa opinnäytetyössä ei käydä alaan liittyvää tieteellistä ja yhteiskunnallista keskustelua, samalla tavoin kuin toimintatutkimuksessa edellytetään. (Vilka 2006, 76.) Toiminnallisessa opinnäytetyössä raportoinnista ilmenevä tutkimuksellisuus ja itse raportointi on vain osa työprosessin dokumentointia. Olennainen osa työtä on produkti, ja keskeistä on työn eri osien yhteensopivuus. (Vilka ja Airaksinen 2003, 82-83.)

Tässä opinnäytetyössä kuvaamme raporttiosuudessa työn taustaa, tietopohjaa ja toiminnan kulkua. Opinnäytetyön produktina on opas vastaavan toiminnan suunnittelun ja järjestämisen tueksi. Toimintamme havainnoimisessa olemme opinnäytetyössämme käyttäneet tutkimuksellista otetta.

3.1.2 Menetelmät ja työtavat

Opinnäytetyössämme käyttämämme menetelmä tiedonkeruuseen on musiikkikerhonne ryhmän ja sen toiminnan havainnointi eri tavoin. Käytimme havainnoimisen työtapoina oman ja toistemme työskentelyn sekä ryhmän vuorovaikutuksen havainnointia ohjatesamme ryhmän toimintaa. Käytimme havainnoimisen tukena ohjauksemme videotointia, muistiinpanoja, ja yhteistä reflektointia.

Havainnointi soveltuu menetelmänä erinomaisesti vuorovaikutuksen tutkimiseen, ja sen avulla voi tutkia tilanteita, jotka ovat vaikeasti ennakoitavissa tai muuttuvat nopeasti. Havainnointi on sopiva menetelmä myös silloin, kun tutkittavilla voi olla haasteita kielen kanssa, tai kun halutaan tietoa, jota tutkittavat eivät mielellään suoraan kerro haastattelijalle. (Hirsjärvi S. Remes P. & Sajavaara P. 2004, 201-203.) Havainnointi sopi menetelmänä meidän työskentelytapaamme, jossa olimme itse aktiivisina osallistujina toimintaan sen ohjaajina.

Meitä kiinnosti nimenomaan vuorovaikutuksen onnistumisen tutkiminen ja arviointi, ja tähän tarkoitukseen havainnointi soveltuu hyvin. Myös meidän ja ryhmän välisen kielimuurin takia havainnointi oli menetelmänä parempi, kuin esimerkiksi haastattelut, joiden perusteella olisi ollut vaikea saada luotettavaa tietoa. Suunnitteluvaiheessa arvioimme myös toiminnan tulevan olemaan vaikeasti ennakoitavissa olevaa, mm. osallistujamäärän ja osallistujien aktiivisuuden suhteen.

Käytimme musiikkikerhon tapaamiskertojen aikana työvälineenämme osallistuvaa havainnointia. Pyrimme havainnoimaan antamiemme ohjeiden ymmärtämistä osallistujien taholta, kerholaisten osallistumista harjoituksiin, harjoitusten toimivuutta, vuorovaikutuksen sujuvuutta ja osallistujien asennoitumista toimintaa kohtaan. Yhdellä kokoontumiskerralla käytimme havainnoinnin tukena oman ohjauksemme videotointia. Alussa harkitsimme videoinnin pois jättämistä, koska ajattelimme sen vaikuttavan osallistujien

heittäytymiseen negatiivisesti. Lopulta kuitenkin koimme tarpeelliseksi oman toimintamme kuvaamisen syvällisemmän havainnoinnin mahdollistamiseksi. Yhdellä tapaamiskerralla onnistuimme videoinnissa, mutta viimeisellä kerralla emme voineet kuvata kuvausluvan puuttumisen takia.

Jokaisen kokoontumiskerran jälkeen äänitimme myös yksityiskohtaisen kuvauksen kyseisen kerran toiminnasta ja onnistumisesta. Reflektoimme näitä yhdessä toisiamme täydentäen, ja annoimme myös vertaispalautetta toistemme ohjaamisesta ja vuorovaikutuksesta ryhmän kanssa. Käytimme näitä äänitteitä apuna seuraavan musiikkikerhon tapaamisen suunnittelussa, hyödyntäen esiin nousseita kehittämiskohtia ja onnistumisia.

Viimeiselle kerralle olimme suunnitelleet palautekeskustelun osallistujien kanssa, mutta tällöin paikalle ei tullut yhtään naista, joten emme pystyneet keräämään palautetta. Jotta olisimme voineet käyttää osallistujien palautetta osana tiedonkeruuta, olisi meidän pitänyt kysyä palautetta jokaisen kerhokerran jälkeen, tai saada osallistujat sitoutumaan ryhmän toimintaan jokaiselle tapaamiskerralle.

3.1.3 Aineiston analyysi

Tuottaaksemme tietoa oppaaseemme ja toiminnan kehittämistä varten, analysoimme havainnoimalla keräämäämme aineistoa musiikkikerhon toiminnasta. Toimintatutkimuksellisessa näkökulmassa korostuu kehittämistoiminnan spiraalimainen eteneminen, jossa tietoa käytetään kehittämistoiminnan uudelleensuuntaamiseen (Toikko & Rantanen 2009, 115). Tekemiämme havaintoja reflektoimalla täsmensimme toimintamme tavoitteita ja toimintamuotoa läpi musiikkikerhokokeilun. Tämän myötä myös analysointia tapahtui läpi kokeilun, eikä vain kokeilun päätyttyä.

Kun kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, jota voidaan kutsua myös tutkimukselliseksi kehittämistoiminnaksi, liittyy sen tutkimuksellisiin asetelmiin erilaisia haasteita, kuin tutkimusprosesseihin. Koska tutkimuksellinen

kehittämistoiminta etenee yleensä tilannekohtaisesti määrittyen, ei usein ole aikaa tai resursseja asetelman yhtä perusteelliseen määrittelyyn ja aineistojen analyysiin, verrattuna perinteiseen tutkimukseen. (Toikko&Rantanen 2009, 121.)

Analysoimme havainnoimalla keräämäämme aineistoa teemoittelemalla. Teemoittelussa laadullista aineistoa pilkotaan ja ryhmitellään eri aihepiirien mukaan (Teemoittelu n.d.).

Teemoittelimme harjoitusten kulusta ja ryhmän toiminnasta keräämäämme aineistoa, selvittääksemme, mitkä harjoituksista toimivat parhaiten (ja mitä elementtejä toimivimmat harjoitukset sisälsivät.) Harjoitusten onnistumisen teemoiksi valitsimme 1) osallistuvuuden 2) ohjeiden ymmärrettävyyden 3) osallistujien asennoituminen harjoitukseen 4) harjoituksen toteutettavuuden ja 5) harjoituksen tavoitteiden toteutuminen. Koimme nämä ulottuvuudet tärkeiksi kriteereiksi, kun arvioimme toiminnan onnistumista. Jos esimerkiksi ryhmän jäsenet eivät osallistuneet johonkin esiteltyyn harjoitukseen, pystyimme päättämään, että harjoitus ei ollut ryhmälle sopiva mielekkään yhdessä tekemisen kannalta.

4 Musiikkikerhokokeilun kulku

Tässä luvussa esitellään musiikkikerhokokeilun suunniteluvaihetta, tiedottamista ja ryhmän kokoamista, sekä kunkin musiikkikerhon tapaamiskerran kulkua ja sisältöä.

4.1 Suunnittelu

Projektimme suunnittelu alkoi mahdollisen tarpeen ja kohderyhmän kartoittamisesta. Halusimme käyttää musiikkipedagogin taitojamme vapaaehtoistyön parissa, ja meitä kiinnosti erityisesti monikulttuurinen ympäristö. Otimme yhteyttä SPR:n Länsi-Suomen piirin monikulttuurisen työn koordinaattoriin, ja kysyimme häneltä, olisiko musiikkitoiminnalle tällä kentällä tarvetta. Hän esitteli meille useita järjestöjä ja mahdollisia ryhmiä, joille voisimme suunnata musiikkitoimintaa, ja tämän keskustelun pohjalta meille kohteeksi valikoitui

Salmirannan vastaanottokeskus. Valintaan vastaanottokeskuksesta päädyimme siksi, että vaikka se toimintaympäristönä ei olisi helpoin mahdollinen, olisi siellä kuulemma eniten tarvetta vapaa-ajan toiminnalle.

Kävimme keskustelemassa vastaanottokeskuksella ideastamme musiikkitoiminnasta, ja se otettiin hyvin vastaan. Olimme jo alun perin olleet kiinnostuneet ajatuksesta koota naisryhmä, jolle pitäisimme musiikkihetkiä, ja myös vastaanottokeskuksen työntekijä piti tätä hyvänä ideana. Vaikka vastaanottokeskuksella oli jo yksi vapaa-ajan kerho naisille suunnattuna, oltiin siellä sitä mieltä, että tällä hetkellä naiset kaipaavat enemmän vapaa-ajan toimintaa, kuin keskuksen miesasukkaat. Meille kuitenkin sanottiin, että jos kerho on naisille suunnattu, olisi hyvä, että he pystyisivät ottamaan myös lapsensa mukaan. Mikäli kerhoon ei saisi tulla lapsia, olisi vaarana, että paikalle ei tulisi myöskään naisia, koska he eivät voisi jättää lapsiaan mihinkään. Päätimme siis, että kerho olisi suunnattu ensisijaisesti naisille, mutta myös lapset olisivat tervetulleita.

Kun olimme päättäneet, minkälaiselle kohderyhmälle musiikkikerhomme suunnataan, aloimme suunnitella sen toteutusta käytännössä. Olimme yhteydessä koko ajan sekä vastaanottokeskukseen, SPR:n työntekijään erilaisista käytännönasioihin liittyen. Vastaanottokeskuksen työntekijät neuvoivat kerhon mainostamisessa sekä tilojen ja erilaisten käytännön asioiden kanssa. SPR:ltä saimme Tulijan tukena-koulutuksen, jossa saimme tietoa turvapaikanhakijoista, vastaanottokeskuksen yleisistä ohjeista ja pelisäännöistä, ja siitä millaisia arvoja SPR:n vapaaehtoiset siellä työskennellessään edustavat.

Itse kerhon ohjelman ja toiminnan suunnitteluun paneuduimme vaihdellen ideoita erilaisista toiminnallisista musiikkiharjoituksista, jotka olisi mahdollista toteuttaa pelkkää esimerkkiä näyttäen, kielimuurista huolimatta. Tärkeimpänä pidimme sitä, että harjoitteet olisivat tarpeeksi helppoja, jotta kaikki voisivat osallistua, ja että ne lisäisivät ryhmän yhteisöllisyyttä ja yhdessä tekemisen iloa. Tutustuimme monenlaiseen materiaalin maahanmuuttajille suunnatusta musiikkitoiminnasta, mutta valmiina emme löytäneet juurikaan harjoituksia, joita voisimme käyttää omassa kerhossamme. Päätimme ottaa kerhomme pääteemoiksi kielen opiskelun,

suomalaiseen musiikkiin tutustumisen, toiminnallisuuden ja matalan kynnyksen yhdessä tekemisen.

Ennen toiminnan suunnittelua pohdimme paljon, mitä asioita meidän pitää kulttuurierojen takia ottaa huomioon. Pohdimme esimerkiksi, voiko uskontoon tai kulttuuriin liittyvät asiat olla esteenä jollekin aktiviteetille, kuten vaikka tanssimiselle. Juttelimme asiasta vastaanottokeskuksen työntekijän kanssa, ja hän oli sitä mieltä, että meidän ei tarvitse lähteä rajoittamaan omaa tekemistämme mahdollisten kulttuurierojen takia. Niinpä päätimme, että emme lähde sensuroimaan toimintaamme etukäteen, vaan koitamme erilaisia asioita, mutta jätämme osallistujille mahdollisuuden kieltäytyä niistä aktiviteeteista, joissa he eivät halua olla mukana. Kuitenkin mielestäni joissain kerhomme osa-alueissa pyrimme olemaan hieman kulttuurisensitiivisempiä. Esimerkiksi kerhoomme valittujen laulujen suhteen noudatimme jonkinlaista sensitiivisyyttä. Valitsimme lauluiksi aiheiltaan suhteellisen neutraaleja kappaleita, joiden ajattelimme sopivan kaikille.

Koko kerhon ohjelmaa emme voineet yhdellä kertaa suunnitella, koska halusimme nähdä ketä kerhossa tulee käymään. Ohjelmaan vaikuttaisi paljon se, onko paikalla paljon lapsia, millainen kielitaito osallistujilla on, ja paljonko osallistujat ovat aikaisemmin olleet musiikin kanssa tekemisissä. Tämän takia päätimme ensin suunnitella vain ensimmäisen kerhokerran, ja sen jälkeen katsoa jatkoa. Tarkoituksenamme oli kokeilla paljon erilaisia asioita, ja pitää niistä mukana sellaiset, jotka tuntuivat toimivan. Toimivuuden määrittelimme mm. sillä, saimmeko välitettyä aktiviteetin idean, lähtivätkö osallistujat mukaan tähän, ja millainen heidän reaktionsa ja palautteensa oli.

Ennen kerhon alkua päätimme, että haluaisimme ottaa kerhon toimintaan ainakin suomenkielisten laulujen opettelua. Ajattelimme, että tämä olisi hyvä keino opetella osallistujien kanssa uusia sanoja suomeksi. Tarkoituksena oli opetella sanat puhuen, ja myöskin kääntää niiden merkitys kuvien avulla. Halusimme myös, että kerhossamme käytettäisiin liikettä musiikin kanssa, esimerkiksi musiikkivenyttelyn tai tanssimisen muodossa. Näiden lisäksi halusimme ottaa myös suomalaisen musiikin kuuntelua, sekä yhdessä keskustelua suomeksi. Emme kuitenkaan halunneet ennalta

laittaa liian tiukkoja raameja toiminnalle, vaan ajattelimme, että myös osallistujat muovaavat toimintaa.

4.2 Tiedottaminen ja ryhmän kokoaminen

Kun toiminnan aloittamisesta oli sovittu vastaanottokeskuksen työntekijöiden kanssa, aloimme koota osallistujia toimintaan. Tässä tarkoituksessa kävimme osallistumassa Salmirannassa naisille järjestettyyn vapaaehtoistoimintaan pari kertaa, jossa tutustuimme naisiin ja kerroimme heille tulevasta musiikkikerhosta. Kerho herätti jonkin verran mielenkiintoa naisten keskuudessa. Osalle musiikki ei tuntunut mielekkäältä.

Kun olimme sopineet musiikkiryhmän kokoontumisten tarkasta aikataulusta vastaanottokeskuksen työntekijöiden kanssa, valmistimme mainosposterin A4-koossa jonka välitimme heille sähköpostilla.

He lupautuivat tulostamaan mainoksen ja laittamaan sen esille vastaanottokeskuksella. Mainoksessa kutsuttiin mukaan toimintaan naisia ja lapsia. Mainoksesta kävi ilmi sekä tekstinä, että kalenterikuvana toiminnan ajankohdat, lisäksi siinä kerrottiin, että kerhossa on tarkoitus puhua suomea, kuunnella musiikkia, tutustua lauluihin ja soittimiin. Julisteesta löytyi myös meidän, toiminnan vetäjien etunimet ja kasvokuva. Jaoimme naisille henkilökohtaisesti myös esittelylehtisiä, joissa oli sama sisältö kuin julisteessa. Näissä mainoksissa ja esittelylehtisissä ei kerrottu kerhon liittyvän opinnäytetyön tekoomme, vaan toimimme asian esille ensimmäisellä tapaamiskerralla, jolloin meidän oli mahdollisuus suoraan vastata kysymyksiin ja jaoimme heille myös paperilla tietoa kerhosta ja sen liittymisestä opintoihimme, jotta he voisivat tarvittaessa pyytää asiaan tulkkia.

Mainokseen olisi jälkikäteen ajateltuna ollut hyvä tarkentaa, että kerho oli suunnattu ensisijaisesti naisille ja lapsille lähinnä vain siinä tapauksessa, että he osallistuisivat siihen äitinsä kanssa. Kerroimme tapaamillamme naisille kuitenkin suullisesti, että kerho oli suunnattu naisille, ja lapsen voisi ottaa mukaan toimintaan, jos osallistuminen olisi muuten hankalaa.

4.3 Ensimmäinen musiikkikerhon tapaaminen

Saavuimme paikalle noin puoli tuntia ennen kerhon alkamisajankohtaa järjestelemään tilaa. Laitoimme esille kokoontumisen ohjelman, kerhoa esittelevän mainoksen ja saimme lapsia varten piirustusvälineitä vastaanottokeskukselta lainaan, jotka sijoitimme sivummalle. Saimme käyttöön vastaanottokeskukselta myös tusseja ja maalarinteippiä nimilappujen tekoa varten. Vastaanottokeskuksen ohjaaja auttoi järjestelyissä. Tälle kerralle olimme suunnitelleet ohjelmaksi alkuun itsemme esittelyn ja infohetken kerhon toiminnasta, nimileikin, venyttelyä musiikin tahtiin, ”Sinisiä punasia ruusunkukkia”-laulun opettelua ja yhteisen kerhon lopetuksen.

Lähdimme ohjaajan kanssa kutsumaan osallistujia asunnoista mukaan toimintaan ohjaajan kehotuksesta, jonka jälkeen palasimme meille osoitettuun tilaan odottamaan osallistujien saapumista. Alussa paikalle saapui neljä naista, neljä lasta ja yksi vauva ja vielä myöhemmin yksi nainen saapui paikalle.

Pääsimme aloittamaan kerhon noin kymmenen minuuttia suunnitellusta myöhässä. Ensin esittelimme itsemme, kerroimme opiskelevalle musiikkia ja kerroimme mitä kerhossa on tarkoitus tehdä ja että, toiminta liittyy opinnäytetyöhön, johon valmistamme kirjallisen raportin. Kävimme myös kerhon tapaamiskertojen aikataulun läpi ja jaoimme heille infolappuja, joissa oli vielä suomeksi kerrottu tietoja kerhoon liittyen. Kysyimme osallistujilta, mitä kieliä he puhuvat ja kävi ilmi, että kummastakin edustettuna olleesta kieliryhmästä löytyi suomea osaava henkilö, joka pystyi tulkkamaan suomea heikommin osaavalle.

Tämän jälkeen jatkoimme ohjelman mukaan nimileikkiin. Tanja laittoi musiikkia soimaan, tarkoituksena oli musiikin soidessa kopitella pehmolelua ja musiikin tauotessa se jolle pehmolelu on jäänyt kertoo oman nimensä. Ohjeistus ja toiminnan demonstraatio jäi osalle osallistujista hieman epäselväksi: kaikki kyllä osallistuivat ja halusivat kertoa nimensä, mutta musiikin taukoamisen odottaminen

unohtui. Ensimmäisessä toiminnan demonstraatiossa tapahtui myös virhe, mikä pyrittiin korjaamaan näyttämällä uudelleen oikea versio, mutta tämän vuoksi ohjeet saattoivat jäädä epäselviksi. Jatkoimme kuitenkin toimintaa ja Tanja pyrki pysäyttämään musiikin aina kun joku alkoi kertoa omaa nimeään. Jatkoimme nimileikkiä vielä siten, että oman vuoron tullessa sai kertoa oman nimensä lisäksi jonkun asian, josta pitää jonka jälkeen muut paikallaolijat tervehtivät häntä sanomalla ”hei” ja henkilön nimen. Tämän demonstrointi onnistui hyvin ja saimme osallistujat hyvin mukaan.

Nimileikin jälkeen, teimme teippiin osallistujille ja itsellemme nimilaput. Jonkun aikaa ryhmän kesken oli keskenään keskustelua ja lapsia poistui tilasta ja tuli takaisin. Tanja alkoi ohjeistaa seuraavaa toimintaa, joka oli venyttelyä Friggin ”Retourn from Helsinki”-kappaleen tahtiin. Tanja antoi ohjeistusta ja näytti esimerkkiä toiminnasta, Heta piti sylissä yhden osallistujan lasta, joka oli vielä liian pieni osallistumaan toimintaan. Alussa ihmiset vaikuttivat vähän hämmentyneiltä siitä, mitä nyt aletaan tehdä, mutta lopulta suurin osa lähti aktiivisesti mukaan. Ryhmässä mukana olleet lapset seurasivat ohjeita ja yhtä vanhempaa naista lukuun ottamatta kaikki osallistuivat oman kykynsä mukaan. Ohjeiden seuraus onnistui ja Tanja veti venyttelyä selkeillä ohjeilla sopivan rauhallisella tahdilla ja nimesi kehonosia samalla kun näytti liikkeistä esimerkkiä. Musiikkivalinta sopi myös toimintaan hyvin. Meille jäi olo, että se miksi tällaista tehtiin, saattoi jäädä vielä epäselväksi osallistujille, mutta he kuitenkin mielellään tekivät esitellyt liikkeet musiikin tahdissa.

Tanja esitteli seuraavan aktiviteetin, joka oli ”Sinisiä punasia ruusunkukkia”- laulun oppettelu. Tähän olimme varanneet materiaaleiksi paperille tulostetut sanat, sanoja kuvien avulla selittävän Power Point-esityksen iPadiltä ja säestykseen kitaran ja ukulelen. Kävimme aluksi laulun tekstiä läpi ja kysyimme löytävätkö osallistujat niistä tuttuja sanoja, tämän jälkeen selitimme tekstin merkityksiä vielä PowerPoint-esityksen avulla osallistujille. Tanja kertoi laulun taustasta ja tyylistä: vanha, perinteinen suomalainen kansanlaulu, jonka jälkeen aloimme käydä tekstiä puhuen läpi. Alussa edettiin sana kerrallaan toistamalla Tanjan mallin mukaan sanat. Alussa vuorottelu

ei heti auennut, mutta kun Tanja vielä korosti sitä, että hän näyttää ensin esimerkin ja sitten toistetaan, alkoi toiminta sujua. Vähitellen siirryimme toistamaan tekstiä pidemmissä osioissa.

Tästä jatkoimme puhumaan tekstiä laulun rytmissä, peruspulssia taputtaen mukana pitäen. Tässä oli osallistujilla hieman haasteita pätkien pituuden hahmotuksessa ja tempo olisi ehkä voinut olla vielä hitaampi, tai sanat olisi voinut merkitä liitutaululle ja sieltä näyttää missä kohtaa mennään selkeyden vuoksi. Peruspulssin taputtamisesta osallistujat saivat hyvin kiinni ja Heta lisäsi taustalle ukulelellä laulun soinnut. Tämän jälkeen kävimme laulun melodian läpi samalla toistomenetelmällä kuin tekstin, lauloimme melodian laulun sanoilla. Melodiaa osallistujat tapailivat, mutta eivät täysin sisäistäneet. Jatkoimme kuitenkin eteenpäin pysyäksemme aikataulussa. Lopuksi kävimme yhdessä laulaen ja ukulelesäestyksen kanssa laulun läpi muutamia kertoja ja otimme mukaan yksinkertaiset käsieleet, jotka tukivat laulun tekstiä. Käsieleitä osallistujat, paria naista lukuun ottamatta tekivät aktiivisesti ja vaikutti siltä, että he pitivät tästä aktiviteetistä.

Annoimme osallistujille rohkaisevaa ja myönteistä palautetta heidän aktiivisesta osallistumisesta, ja toiminnan onnistumisesta.

Tämän jälkeen suunnitellussa ohjelmassa oli vuorossa yhteinen lopetus, mutta se jäi vähän vaillinaiseksi, kun lapset halusivat innokkaasti tutustua soittimiin. Loppukiitos ja yhteinen seuraavan tapaamiskerran ajan kertaaminen jäivät puuttumaan. Kerroimme kuitenkin, että seuraavalla kerralla on luvassa letkajenkan tanssimista ja lisää laulua ja muistuttelimme tiipoittain osallistujille, että kerho on viikon päästä samaan aikaan ja kiitimme heitä osallistumisesta. Ajan kulun seuraaminen unohtui toiminnan keskellä, mutta pääsimme lopettamaan suunnitellun ohjelman n. viisitoista minuuttia suunniteltua lopetusaikaa myöhemmin.

Tämän jälkeen osa osallistujista jäi vielä tilaan oleskelemaan vapaasti ja tutustumaan vielä soittimiin ennen lähtöämme. Yksi uusi nainen tuli paikalle ja kertoi kiinnostuksesta osallistua seuraavalla viikolla toimintaan. Vastaanottokeskuksen ohjaaja tuli myös tilaan kyselemään meiltä ja osallistujilta, miten kerho oli sujunut. Kun kaikki olivat lähteneet pois tilasta, siistimme sen ja palautimme tavarat paikoilleen.

4.4 Toinen musiikkikerhon tapaamiskerta

Saavuimme vastaanottokeskukselle jälleen hyvissä ajoin, valmistelimme luokan kerho a varten,

ja lähdimme koputtelemaan asukkaiden oville kertoaksemme kerhon alkamisesta. Kun palasimme luokkaan, paikalle saapui yksi nainen lapsensa kanssa. Kumpikaan heistä ei ollut ollut kerhossa viime kerralla. Heistä äiti puhui ja ymmärsi suomea vain vähän, mutta lapsi puhui suomea hieman enemmän. Tälle kerhokerralle olimme suunnitelleet alkuun kuulumiskierroksen tunnekorttien kera, musiikinkuunteluassosiaatio, letkajenkan opettelua ja rytmien soittamista marakasseilla ja rytmikapuloilla.

Alussa levitimme lattialle erilaisia tunteita kuvaavia kortteja,

ja kumpikin sai valita niistä yhden kortin, joka kuvaisi tämän hetken olotilaa parhaite n. Nainen sai valittua itselleen kortin, ja sai kerrottua suomeksi, mikä tämän hetken olotila oli. Yritimme kysyä myös hänen lapseltaan minkä kortin hän valitsisi, mutta hän ei pystynyt keskittymään aktiviteettiin niin kauan että olisi saanut valittua kortin.

Seuraavaksi ohjelmassa olisi ollut musiikin kuuntelu ja siihen kuuluva assosiaatiotehtävä, mutta ryhmässä ollut lapsi oli niin levoton, että päätimme siirtyä suoraan letkajenkan opetteluun, joka olisi hieman toiminnallisempaa. Tanja esitteli ensin videolta letkajenkkää, ja kertoi siitä hieman. Nainen ja hänen lapsensa vaikuttivat kiinnostuneilta, ja Tanja alkoi opettamaan askeleita tähän. Kun pysyimme heitä nousemaan ja opettelemaan askeleita, äiti kuitenkin kieltäytyi ja sanoi olevansa liian väsynyt. Kun äiti ei lähtenyt mukaan, hänen lapsensakin alkoi ujostelemaan, eikä uskaltanut tanssia. Päätimme näyttää heille kahdestaan letkajenkkää, ja tanssimme sitä hetken.

Tämän jälkeen lauloimme heille viime kerralla opetellun Sinisiä, punaisia ruusunkukkia, ja annoimme heille rytmisoittimia, jotta voisimme opetella soittamaan rytmejä tähän kappaleeseen. Annoimme heille rytmikapulat ja marakassit, ja opettelimme soittamaan kappaaleen päälle erilaisia rytmejä. Kummatkin osallistujat lähtivät mukaan opetteluun, ja Heta lauloi ja soitti kappaletta ukulelella. Rytmeinä

harjoittelimme soittamaan tahdin ensimmäiselle iskulle, takapotkuille, sekä koitimme myös sekoittaa rytmejä niin niin, että soittaisimme eri rytmejä päällekkäin. Tämä osoittautui kuitenkin haastavaksi, emmekä saaneet heitä ymmärtämään harjoituksen ideaa eri rytmien soittamisesta. Tämän jälkeen annoimme ryhmäläisille kokeiltavaksi vielä rytmikapulat, ja koitimme soittaa myös niitä kappaleen tahtiin.

Tämän jälkeen poikkesimme hieman ohjelmasta ja päätimme laulaa leikkien kerran T uiki tuiki tähtösen, koska halusimme tehdä jotain toiminnallista aktiivisen lapsen takia. Kummatkin liittyivät ajoittain lauluun mukaan. Seuraavaksi lapsi toivoi, voitaisiinko laulaa ja leikkiä Soihdut sammuu-laulu, joten otimme vielä tämänkin. Laulu oli äidille ja lapselle selvästi ennalta tuttu, ja kummatkin leikkivät ja lauloivat mukana tip tap-kohdassa. Laulun aikana huoneeseen tuli kaksi lasta lisää, ja he tulivat leikkiin mukaan. Soihdut sammuu oli selvästi kaikille mukana olleille mieluisa laulu, ja he tiesivät sen jo etukäteen. Annoimme lapsille vielä marakassit, joille he saivat soittaa rytmejä kappaleeseen.

Tämän jälkeen päätimme vielä koittaa opettaa letkajenkkaa paikalle tulleille lapsille, ja he lähtivät innokkaasti mukaan tanssimaan.

Samaan aikaan kerhoon tuli vielä yksi äiti pienen lapsensa kanssa, mutta he eivät halunneet osallistua tanssimiseen. Tämän jälkeen Heta ehdotti, että otetaan suunniteltu musiikkiassosiaatio loppuun, mutta Tanja arveli, että lasten keskittyminen ei riitä. Heta kuitenkin ohjeisti ja veti musiikkiassosiaation, vaikka osalle lapsista keskittymisen oli haastavaa, ja ryhmä oli hieman hajaantunut eri puolille luokkaa.

Osa lapsista ja äideistä kuitenkin istui kuuntelemaan musiikkia, ja Heta esitti kappaleeseen liittyviä kysymyksiä sen herättämistä mielikuvista, ja siitä mitä soittimia siinä voisi kuulla.

Harjoitteiden jälkeen ryhmä hajaantui hieman eri puolille luokkaa, ja kerhon lopetus ei ollut selkeää. Yksi äideistä halusi jutella sivummalla, ja jotkut lapset tekivät omiaan ympäri huonetta, joten myös meidän huomiomme ohjauksena vietiin useampaan suuntaan, eikä tilanne ollut selkeää. Vielä loppuvaiheilla paikalle tuli yksi äiti lapsensa kanssa, mutta kerroimme että kerho oli jo loppunut.

Koko kerhokerta oli ehkä hieman erilainen mitä olimme suunnitelleet, koska paikalla oli niin paljon energisiä lapsia ja vähemmän naisia, joille ohjelma oli alun perin suunniteltu. Myös kommunikaatio meidän välillä ohjauksessa oli vaikeampaa, koska emme olleet aiemmin sopineet pelisääntöjä, miten tilanteessa toimitaan, jos joudumme muokkaamaan ohjelmaa radikaalisti. Tilanteessa Tanja olisi muokannut ohjelmaa enemmän lapsille sopivaksi, ja Heta taas mennyt aiemmin sovitun ohjelman mukaan, jolloin se olisi ollut suunnattu enemmän paikalla olleille naisille. Kerhon jälkeen kuitenkin selvensimme pelisääntöjä, miten toimitaan, jos vastaavaa tapahtuu tulevaisuudessa. Huomasimme, miten tärkeää on, että ohjaajat pitävät yhtä ja vaativat ryhmäläisiltä pelisääntöjen noudattamista, jotta tilanne pysyy kasassa.

4.5 Kolmas musiikkikerhon tapaaminen

Saavuimme vähän ennen toiminnan alkamisajankohtaa vastaanottokeskukselle ja kutsuimme yhden kohtaamamme naisen mukaan toimintaan. Hän siirtyi odottelemaan tilaan, jossa kerhoa pidettiin. Odotimme hetken, ennen kuin vastaanottokeskuksen henkilökuntaa tuli paikalle.

Kun kello lähestyi kuutta, eikä ihmisiä vielä ollut saapunut paikalle, lähdimme koputtamaan oville ja kutsumaan ihmisiä kerhoon. Muutamat kohtaamistamme ihmisistä valittelivat kylmää ilmaa, eivätkä olleet halukkaita tulemaan mukaan sillä kertaa.

Palasimme tilaan, jossa kerhoa pidimme ja aloitimme paikalla olleen naisen kanssa. Tälle kerhokerralle olimme suunnitelleet ohjelmaksi venyttelyä musiikin tahtiin, Kiiriminna-

laulun opettelua, rentoutumista musiikkia kuunnellen ja yhteisen lopetuksen. Paikalla ollut nainen puhui englantia ja kerroimme hänelle englanniksi kerhon liittyvän opin näytetyöhömme ja pyysimme häneltä kuvauslupaa toimintamme, lähinnä oman tekemisemme kuvaamiseen myöhempää analysointia varten ja saimme luvan. Nainen kertoi hieman itsestään ja esittelimme hänelle sen kerran ohjelman.

Tämän jälkeen Tanja aloitti musiikkivenyttelyn vetämisen. Kesken ohjelman mukaan halusi vielä tulla äiti ja lapsi, jotka olivat olleet mukana myös viime kerralla. Heta keskusteli heidän kanssaan ja antoi infoa toiminnan liittymisestä opinnäytetyöhön, jota ei oltu kerrattu viime kerralla ja kysyi lupaa ohjauksemme kuvaamiseen myöhempää analysointia varten.

He antoivat luvan ja pääsivät liittymään mukaan käynnissä olleeseen ohjelmaan. Kaikki osallistuivat venyttelytuokioon ja tekivät liikkeet kanssamme.

Tämän jälkeen Tanja kävi spontaanin kuulumiskierroksen osallistujien kanssa samalla, kun Heta valmisteli seuraavaa ohjelmaa. ”Kiiriminna kaariminna”- laulun sanat kirjoitettiin taululle, ohjaamisen helpottamiseksi, jonka jälkeen esittelimme laulun osallistujille kertomalla sen olevan suomalainen kansanlaulu, jossa on kaksi erilaista osaa. Heta avasi myös tekstin merkitystä harjoittelun edetessä. Kävimme tekstiä läpi puhuen sitä laulun rytmissä ja peruspulssia omaan reiteen taputtaen, josta siirryimme ottamaan myös melodian mukaan, vuorolaulaen, eli esimerkin ja sen toistamisen avulla. Yhdessä vaiheessa taulun tekstiä piti vielä korjata, mutta siitä päästiin melko nopeasti taas jatkamaan.

Lauloimme kappaletta myös ”call and response”-

tyylillä, jossa Heta lauloi yksin säkeistön, jonka jälkeen Tanja ja muut lauloivat yhdessä vastauksena laulun kertosäkeistön, yhä peruspulssia mukana pitäen. Tämän jälkeen otettiin mukaan bodyperkussio-osuus, jossa oli mukana reisitaputusten lisäksi käsien yhteen taputusta. Vaihdoin myös säkeistön solistilaulajaa halukkaiden osallistujien kesken.

Koska saimme edellisen osion melko nopeasti käytyä, huomasimme, että olisi aikaa toisellekin laululle, jos osallistujilla on siihen mielenkiintoa. He halusivat laulaa vielä toisen laulun ja kävimme yhdessä vielä ”Sinisiä punasia ruusunkukkia”- kappaletta läpi, joka oli tuttu osalle osallistujista edelliseltä kerralta.

Tanja kävi tekstin läpi puhuen ja sanat kirjoitettiin taululle, josta Tanja merkkasi sitä,

missä oltiin menossa. Heta oli laulutukena ryhmälle. Lauloimme kappaletta tällä tavalla, sekä ukulelen sekä peruspulssin säestämänä.

Siirryimme loppurentoutukseen, jossa taustalle laitettiin klassista pianomusiikkia Sibeliukselta soimaan. Kerroimme lyhyesti, että kyseessä on suomalainen klassisen musiikin säveltäjä. Tanja ohjeisti osallistujia istumaan ja laittamaan silmät kiinni. Heta himmensi valoja ja tarkoituksena oli istua ja kuunnella musiikkia ja havaita mikä soitin kappaleessa soi. Mukana ollut tyttö ei aluksi kyennyt rauhoittumaan musiikin kuunteluun. Kaikki paikalla olleet aikuiset kehottivat kuitenkin häntä rauhoittumaan ja Heta yritti viedä hänen huomiotaan musiikkiin istumalla hänen viereensä ja kehottamalla kuuntelemaan, mikä soitin oli kyseessä. Tämän jälkeen tyttö istui vapautuneelle paikalle ja istui siinä melko rauhallisesti muita häiritsemättä kappaleen loppuun.

Kappaleen loputtua yksi naisista halusi kertoa musiikkisuhteestaan ja kertoi pitävänsä musiikin kuuntelusta ja sen kanssa rauhoittumisesta. Heta kysyi muilta, pitävätkö he musiikinkuuntelusta ja toinen nainen kertoi pitävänsä siitä myös. Tämän jälkeen Heta kysyi työltä, mikä soitinta kappaleessa oltiin kuultu, tyttö mietti hetken ja vastasi piano. Heta kehui häntä oikeasta vastauksesta, ja loppupuolen hyvästä keskittymisestä. Tyttö tulkki vielä äitinsä puhetta ja kertoi, että hänen äitinsä pitää rauhallisesta musiikista.

Tämän jälkeen kerroimme, että sen kerran ohjelma oli lopussa. Toinen naisista sanoi olevansa kiinnostunut tulemaan seuraavallakin kerralla ja kertoi nauttineensa osallistumisesta ja kehui lauluamme. Annoimme hänelle myös positiivista palautetta laulusta ja lopuksi kättelimme tai halasimme osallistujia hyvästiksi.

Tällä kerralla koimme ohjelman ja ohjaustapamme toimivaksi ja saimme positiivista palautetta. Kerhon aloitus viivästyi taas, mikä oli valitettavaa ja yksi osallistuja joutui ottamaan ohjelman alkua, kun kävimme kutsumassa muita paikalle. Saavutimme ku

itenkin lopulta hyvän tunnelman ja yhdessä tekemisen kokemuksen, ja nähdäksemme osallistujat saivat onnistumisen kokemuksia.

Tällä tapaamiskerralla olimme myös käyttäneet havainnoinnin tukena videointia, josta nousi vielä seuraavia asioita esille: puheemme olisi voinut olla vielä hitaampaa ja enemmän selkosuomea, esimerkiksi laulutekstien esimerkit olivat melko nopeita ja olisivat vaatineet enemmän selkeyttä. Varsinkin laulumelodian läpikäymiseen olisi osa osallistujista kaivannut hitaampaa tempoa ja olisimme voineet käydä sitä hieman tarkemmin läpi. Ollisimme myös voineet kokeilla ohjeistaa oikeanlaista lauluasentoa osallistujille. Opetettavan tekstin sijoittelusta teimme havainnon, että sen sijoittaminen vetäjän taakse oli vähän ongelmallinen, koska katsekontakti katkeili, kun vetäjä kääntyi välillä tekstiin päin. Lopputentoutuksessa olisi voinut olla vielä paikallaan ohjeiden kertaus ja olisimme voineet mahdollisesti kertoa vielä vähän enemmän Sibeliuksesta.

4.6 Neljäs musiikkikerhon tapaamiskerta

Viimeisellä kokoontumiskerralla tulimme hyvissä ajoin valmistelemaan luokan, jonka jälkeen lähdimme koputtelemaan ihmisten oville tiedottaaksemme kerhokerrasta. Tällä kerralla kukaan aikaisemmin mukana olleista naisista ei saapunut paikalle, mutta kaksi lasta tuli paikalla. Toinen lapsista oli ollut mukana aikaisemmin, mutta toista emme olleet ennen tavanneet. Tälle kerralle olimme suunnitelleet alkuun musiikkiliikuntaa ja venyttelyä musiikin tahtiin, ”Mitä sulle kuuluu” -laululeikin, vanhojen laulujen kertaamisesta, sekä loppuun yhden kappaleen kuuntelua samalla piirtäen.

Koska paikalla olleista lapsista emme tunteneet toista, emmekä saaneet hänen vanhemmiltaan lupaa siihen, että lapsi olisi osallisena opinnäytetutkimukssamme, emme voineet kerätä aineistoa tältä kerralta. Päätimme kuitenkin vetää ohjelman suunnitellusti, ja muokata sitä ehkä vain hieman lapsille sopivaksi tilanteen mukaan. Myöhemmin paikalle tuli kaksi lasta lisää,

ja tämän jälkeen vielä kaksi naista ja kolme lasta, mutta olimme jo lopettelemassa päivän ohjelmaa, joten he eivät kerenneet mukaan. Näitä naisia ja lapsia emme tunteneet entuudestaan.

Olisimme itse toivoneet viimeisellä kerralla näkevämme kerhoon aiemmin osallistuneita naisia, jotta olisimme voineet kysellä heiltä mielipiteitä kerhomme toiminnasta. Kuten meitä aikaisemmin oltiinkin kuitenkin varoiteltu, osallistujamäärät saattavat vastaanottokeskuksella heitellä päivästä riippuen paljonkin, joten olimme osanneet jo varautua tähän. Olisi ollut kuitenkin mielenkiintoista kuulla, mitä heille oli jäänyt toiminnasta mieleen ja miten he sen kokivat.

5 Tulokset ja johtopäätökset

Teetimme kerhossa neljänlaisia harjoituksia: musiikkivenyttelyitä, laulu/rytmiharjoitukset, musiikin kuuntelu yhdessä ja tutustumis- ja nimileikit

Arvioimme harjoitusten onnistumista viiden kriteerin täyttymisellä, joita olivat; 1) osallistuvuus 2) suhtautuminen 3) Ymmärrettävyys 4) tavoitteiden toteutuminen 5) harjoituksen toteutettavuus

Ensin mainituista harjoitustyypeistä musiikkivenyttelyt olivat yksi toimivimmista musiikkikerhon aktiviteeteista. Niihin ryhmä osallistui aktiivisesti ja ne olivat toteutettavissa, koska kaikki pystyivät tekemään liikkeit omalla tasollaan. Osallistujien suhtautuminen oli kiinnostunutta ja ohjeet olivat ymmärrettäviä. Oletamme, että ymmärrettävyyttä lisäsi selkeät keholliset esimerkit ohjaajalta, jolloin kielen merkitys ei ollut silloin niin suuri ohjeita annettaessa. Näissä harjoituksissa tavoitteet toteutuivat: saimme tehtyä harjoitukset yhdessä ryhmänä musiikin tahdissa ja käytyä samalla kehonosia suomeksi. Myös tunnelma oli harjoituksia tehdessä rento ja

keskittynyt. Näiden harjoitusten etuna on, että ne ovat toteutettavissa ryhmän kanssa, jossa kielitaitotaso ja musiikillinen tausta ovat hyvinkin vaihtelevia.

Myös erilaiset laulu/rytmiharjoitteet toimivat ryhmän kanssa hyvin, mutta niissä oli tiettyjä haasteita. Suomalaisten kansanlaulujen opettelussa ryhmäläisten osallistuvuus oli hyvä, ja suhtautuminen harjoitteisiin oli positiivista joka kerralla. Ohjeiden välittäminen näissä harjoituksissa oli hieman haastavaa kielimuurin takia. Yritimme ohjeistaa sanallisesti sekä esimerkein ideaa laulun opettelusta "call and response"-menetelmällä, mutta lauluvuorojen vuorottelu tuntui ryhmälle haastavalta, ja se toimi vaihtelevasti. Myös melodia kappaleessa Sinisiä, punaisia ruusunkukkia tuntui ryhmälle hieman haastavalta, tai vaihtoehtoisesti harjoitusvauhtimme oli liian kova. Toisessa laulussa käyttämämme kehorytmit toimivat ryhmän kanssa hyvin, ja ne olivat vaikeusasteeltaan sopivia. Lauluharjoitusten ja yhteislaulun etuna pidimme erityisesti niiden tuomia mahdollisuuksia opetella suomalaisia sanoja, ja myös ryhmäläiset vaikuttivat kiinnostuneilta erityisesti sanoista ja niiden merkitysten opettelusta. Yhteislaulujen eri osa-alueiden haasteista huolimatta meidän näkökulmastamme ohjaajina nämä harjoitteet olivat kokonaisuudessaan suhteellisen hyvin toteutettavissa, ja harjoitteista ehkä antoisimpia. Yhteislauluissa välittyi mielestämme hyvä yhteishenki, ja ilmapiiri oli muutenkin iloinen ja innostunut. Tällaisten harjoitteiden valitsemisessa kiinnittäisimme tulevaisuudessa kuitenkin huomiota kappaleiden melodian vaikeusasteeseen, selkeiden esimerkkien antoon, sekä riittävän hitaan harjoitustempon valitsemiseen.

Aktiviteettina musiikin kuuntelu yhdessä ja musiikin kanssa rentoutuminen vaikutti olevan aikuisille mielekästä toimintaa, mutta ryhmässä läsnäolleille lapsille, paikallaan hiljaa keskittyminen tuotti haasteita. Näissä harjoituksissa osallistuvuus ja suhtautuminen harjoitukseen olivat kuitenkin aikuisten osalta hyviä ja vahvuutena tämän ryhmän kanssa kuunteluharjoituksia tehtäessä oli se, että sanallista ohjeistusta ei vaadittu kovin paljoa. Annetut ohjeet olivat tarpeeksi selkeät ja yksinkertaiset ja näin ollen hyvin ymmärrettävissä. Lasten aktiivisuuden vuoksi harjoitusten toteutettavuus ei kuitenkaan ollut huippuhyvä, koska rentoutuminen ja keskittyminen häiriintyivät, kun lasten oli haastavaa seurata ohjeita. Näin ollen

harjoitteiden tavoitteisiin ei päästy aivan toivotunlaisesti. Kuitenkin saimme luotua jonkun verran musiikin ääreen hiljentymisen kulttuuria ja esiteltyä esim. musiikkityylejä ja soittimien sointia osallistujille.

Käyttämässämme tutustumis- ja nimileikeissä oli kaikista harjoitteista eniten haasteita. Tällaisia harjoitteita meillä oli mm. tunnekorttien käyttö ja nimileikki musiikin tahdissa. Nämä harjoitteet vaativat eniten sanallista ohjeiden antamista, joten ryhmän kielellisten haasteiden takia niissä oli eniten ongelmia ohjeiden ymmärtämisessä. Ryhmäläisten suhtautuminen näihin harjoitteisiin oli kiinnostunutta. Saimme harjoitteet toteutettua, ja osallistuvuus oli hyvä, mutta lopputulos poikkesi hieman siitä mitä olimme ajatelleet. Harjoitteiden tavoitteet, eli suomen kielen puhuminen ja vuorovaikutus kuitenkin toteutuivat, ja tätä pidimme pääasiana. Harjoitteiden onnistumista olisi luultavasti tukenut se, että suunnitteluvaiheessa olisi otettu enemmän huomioon sanallisten ohjeiden valmistelu mahdollisimman yksinkertaisiksi ja selkeiksi, ja fyysisten esimerkkien muovaaminen selkeämmiksi.

Yhdellä ryhmäkerralla meillä oli harjoitteena tanssiminen ja letkajenkan opettelu, mutta tämä harjoite ei kyseisen ryhmän kanssa toiminut. Osallistuvuus harjoitteeseen oli huono, ja vain lapset olivat innokkaita tanssin opetteluun. Kiinnostusta löytyi tanssin katsomiseen, mutta ei itse siihen osallistumiseen. Ohjeiden anto ja ymmärrettävyys onnistui tässä hyvin, koska meillä oli apuna video tanssista, sekä oma fyysinen esimerkki. Harjoite ei ollut toteutettavissa, koska ryhmäläiset eivät olleet halukkaita osallistumaan. Harjoituksen tavoite täyttyi kuitenkin osin, koska halusimme esitellä tämän suomalaisen kulttuuriin liittyvän tanssin, ja siinä onnistuimme.

Teettämistämme harjoituksista positiivisimpina ja onnistuneimpina nousivat esille musiikkivenyttely ja yhteislaulut kehorytmien kanssa. Näille yhteisiä tekijöitä olivat, että tarve sanalliseen ohjeistukseen oli vähäinen ja ohjatessa omalla fyysisellä tekemisellä pystyi välittämään ohjeita. Näissä harjoituksissa toimittiin yhdessä ryhmänä samanaikaisesti, mikä luultavasti osaltaan tuki ja selkeytti tekemistä ja mahdollisesti antoi rohkeutta toiminnan toteuttamiseen.

Heikoimmin onnistuneet harjoitukset olivat tutustumis- ja nimileikit ja tanssi. Tutustumis- ja nimileikeissä yhteisenä tekijänä oli suuri tarve sanalliselle ohjeistamiselle. Näissä harjoitteissa oli myös haasteena oman vuoron odottaminen ja jokaisen toimiminen yksin omalla vuorollaan. Tanssimisen suhteen, emme saaneet selkeää kuvaa siitä, miksi naiset eivät osallistuneet toimintaan.

6 Pohdinta

Kokonaisuutena musiikkikerhon järjestäminen, tapaamiskertojen suunnittelu ja toteuttaminen olivat mielenkiintoinen, kehittävä ja samalla myös haastava prosessi. Vaikka meillä ohjaajatiiminä oli jonkin verran kokemusta ja tietoa toiminnan mahdollisista haasteista, tuli matkan varrella vastaan monenlaisia seikkoja, joiden pohjalta muokkasimme toimintaa paremmin toimivaksi. Alkuperäisestä ideasta toiminta muuttui mm. ryhmän rajaamisen suhteen, joka vaikutti suuresti toiminnan luonteeseen.

Alun perin ajatuksena oli järjestää toimintaa naisryhmälle, mutta arvioimme, että heidän lastensa mukana olo madaltaisi kynnystä osallistua toimintaan. Tähän päädyttiin siksi, koska meillä ei ollut resursseja järjestää lapsille erillistä hoitoa kerhon ajaksi. Näin ollen koko kerhon luonne muuttui enemmän lapsilähtöiseksi ja tämä vaikutti ohjaustapaan ja kerhon sisältöihinkin. Meille jäi kuva, että jotkut naisista kokivat kerhossa käymisen mielekkääksi suureksi osaksi juuri lastensa kautta. He halusivat, että lapset osallistuvat musiikkitoimintaan ja oppivat uutta, samalla naiset itsekin tulivat osallistuneeksi toimintaan. Vaikka toiminta muuttui tämän myötä hieman erilaiseksi mitä olimme ajatelleet, koimme kuitenkin, että pystyimme ottamaan naiset ohjelman suunnittelussa huomioon, ja valitsemamme harjoitteet sopivat suurilta osin sekä lapsille että aikuisille.

Yksi tärkeimmistä pohdinnan aiheista meille jo ennen toiminnan alkua oli erilaisten kulttuuritaustojen vaikutus ja huomioonottaminen ryhmän toiminnassa. Keskenämme keskustelimme esimerkiksi siitä, voiko jonkun ryhmäläisen uskonto tai

maailmankatsomus estää häntä osallistumasta johonkin tiettyyn aktiviteettiin. Vaikka olimme tietoisia kulttuurieroista itsemme ja ryhmän osallistujien välillä ja periaatteenamme ryhmän toiminnassa oli kaikkien taustan ja kulttuurin kunnioittaminen, emme kuitenkaan halunneet lähteä rajaamaan toimintaa tietynlaiseksi etukäteen. Halusimme tutustua ensin ryhmään ja teimme selväksi, että kaikki osallistuminen on vapaaehtoista. Näin toimien koimme, että otimme osallistujat huomioon kuitenkin liikaa toimintaa etukäteen sensuroimatta ennakkoluulojemme perusteella. Tämä toimintatapa osoittautui toimivaksi – kulttuurierot eivät kokeilun aikana juurikaan tulleet toimintaa rajoittavasti esille, eikä meille tullut kuvaa siitä, mikä esim. toimintaan osallistumisen tai osallistumatta jättämisen taustalla oli, henkilökohtaiset ominaisuudet vai kulttuuri. Tämä johtikin tärkeään päätelmään siitä, ettei ole loppujen lopuksi niin tärkeää, mistä kunkin osallistujan valinnat kumpuavat vaan se, että heidän valintaansa kunnioitetaan ja se otetaan huomioon toimintaa eteenpäin suunniteltaessa.

Arvokkaimmiksi kokemuksiksi meille tästä musiikkihetkikokeilusta nousivat ihmisten kohtaaminen, yhdessä tekemisen ilo ja yhteisöllisyyden kokemus. Saimme arvokasta kokemusta epävarmuuden sietämisestä, suunnitelmissa joustamisesta ja niiden muokkaamisesta tilanteiden mukaan. Yhteisopettajuus ja yhdessä ryhmän vetäminen olivat meille molemmille uutta ja koimme saaneemme niistä hyödyllistä kokemusta. Tämä uudenlainen toimintatapa ja työympäristö loi hyvät mahdollisuudet oman opettajuuden, omien toimintatapojen sekä vahvuuksien ja kehityskohtien reflektoinnille.

Yhteistyö toimijoiden kanssa oli ensiarvoisen tärkeää tätä musiikkiryhmäkokeilua toteutettaessa, koska kohderyhmä ei ollut meille erityisen tuttu, tarvitsimme kontakteja löytääksemme sopivan ryhmän ja paikan, jossa toteuttaa toimintaa. Kaipasimme myös tietoa henkilöiltä, jotka ovat tehneet töitä monikulttuurisuuden parissa liittyen mm. siihen mitä odottaa ja mitä ottaa huomioon toimintaa suunniteltaessa ja toteutettaessa. Suomen Punaisen Ristin Länsi-Suomen piiristä saimme hyvän kontaktin, jonka kautta saimme paljon tietoa SPR:n toiminnasta monikulttuurisuuden ja maahanmuuttajien parissa. Meille järjestettiin myös koulutusta, jossa pureuduttiin näihin aiheisiin lisää ja saimme mahdollisuuden

kysyä mieltä askarruttavia asioita toiminnan järjestämiseen liittyen. SPR:ltä saimme myös kontaktin jyvaskyläläiseen vastaanottokeskukseen, jonka henkilökunta puolestaan oli tärkeässä asemassa käytännönjärjestelyiden toteutuksessa. Koimme, että olimme lämpimästi tervetulleita vetämään musiikkiryhmä kokeiluamme vastaanottokeskukselle ja henkilökunta auttoi ja opasti meitä parhaansa mukaan matkan varrella. Henkilökunnalta saimme myös ohjeistusta vastaanottokeskuksen toimintatavoista ja käytännöistä ja tilaa oli myös meidän kysymyksillemme ja saimme myös tehdä haastattelun, jonka pohjalta saimme taustatietoa opinnäytetyötämme varten. Kun toiminnan aloittamisesta, aikataulusta ja järjestelyistä oltiin päästy sopimukseen, pyrimme toimimaan kuormittaen mahdollisimman vähän henkilökuntaa ja saimme kokeilun lopuksi palautetta, että toimintaamme oltiin oltu tyytyväisiä. Onnistunut yhteistyö toimijoiden kanssa oli todella suuressa osassa musiikkikerhokokeilun onnistumisessa.

Vastaanottokeskus oli meille molemmille toimintaympäristönä uusi. Kävimme hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista tutustumassa henkilökuntaan, asukkaisiin ja tiloihin, joka oli toiminnan onnistumisen kannalta varmasti tärkeää. Samalla saimme tietoa vastaanottokeskuksen arjesta ja toimintatavoista. Pidimme tärkeänä pitää mielessä, että ollessamme vastaanottokeskuksella, olimme ihmisten kotona ja heidän yhteisissä tiloissaan. Tila joka meille annettiin vastaanottokeskuksella toiminnan järjestämistä varten, sopi hyvin tarkoituksiimme ja tarvittaessa oli koko ajan mahdollisuus kysyä neuvoa joltakulta henkilökunnasta.

Koko musiikkiryhmäkokeilu ja sen suunnittelu antoi meille paljon ideoita siitä, miten voisimme hyödyntää musiikkipedagogin taitojamme vapaaehtoistyön ja monikulttuurisuuden parissa. Se auttoi myös hahmottamaan, minkälaisia haasteita voi tulla vastaan tällaista toimintaa suunniteltaessa. Vapaaehtoistyön näkökulmasta kerhon tärkein asia ei ollut itse musiikki tai sen opettelu vaan se, että se toi ihmisiä yhteen ja antoi jotain yhteistä tekemistä. Mielestämme musiikki on kuitenkin hyvä väline tähän, ja sillä todellakin on voima tuoda ihmisiä yhteen saman asian äärelle.

Tässä monikulttuurisessa ryhmässä kerho oli myös hyvä väylä päästä puhumaan suomea, ja oppimaan jotain suomalaisesta kulttuurista. Ryhmän vetäminen toi meille

paljon ajatuksia siitä, miten musiikkia voisi käyttää enemmänkin osana vapaaehtoistyötä eri ryhmien kanssa, muuallakin kuin monikulttuurisessa ympäristössä. Tällaisessa toiminnassa koen kuitenkin haasteena olevan sen, että vapaaehtoistyöntekijän kannalta toiminnan suunnittelu on aika haastavaa ja aikaa vievää. Käytimme kerhon sisältöjen suunnitteluun ja koko projektin organisoimiseen viikoittain paljon aikaa. Uskomme, että vapaaehtoisena ei esimerkiksi olisi mahdollisuutta käyttää näin paljon aikaa ja voimavaroja vapaaehtoistyöhön, jos juuri tällaista kerhoa pitäisi viikoittain. Haluaisimme kuitenkin itse kannustaa musiikkialan ihmisiä tuomaan omaa panostaan vapaaehtoistyön kentälle, ja löytämään tapoja hyödyntää omaa osaamistaan siellä.

Lähteet

Airaksinen, T., & Vilkka, H. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

Anderson, W. & Shehan Cambell, P. 2010. Teaching music from a multicultural perspective. Multicultural perspectives in music education. MENC. The national association for music education.

Castaneda, A., Mäki-Opas, J., Jokela, S., Kivi, N., Lähteenmäki, M., Miettinen, T. Nieminen, S., Santalahti P., & PALOMA-asiiantuntijaryhmä. 2018. Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa PALOMA-käsikirja. Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos.

Elliott, D. J. 1989. Key Concepts in Multicultural Music Education. *International Journal of Music Education*, os-13 (1), 11–18.

Finland must focus on integrating migrant women and their children to boost their contribution to the economy and society. 2018. Tiedote OECD:n www-sivuilla 5.9.2018. Viitattu 19.3.2019. <http://www.oecd.org/finland/finland-must-focus-on-integrating-migrant-women-and-their-children-to-boost-their-contribution-to-the-economy-and-society.htm>

Hirsjärvi S. Remes P. & Sajavaara P. 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Huotilainen M. 2011., Aivotutkimus tunnistaa musiikin erityisen merkityksen ihmiselle. Julkaisussa Ihminen ja musiikki. Musiikillisen vuorovaikutuksen ulottuvuuksia. Toim. L. Lilja-Viherlampi. Turku : Turun ammattikorkeakoulu. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 57.

Järjestöjen tuki. N.d. Kotouttaminen.fi verkkosivut. Viitattu 1.3.2019. <https://kotouttaminen.fi/jarjestojen-tuki>

Keskeiset käsitteet. N.d. Kotouttaminen.fi verkkosivusto. Viitattu

28.4.2019 <https://kotouttaminen.fi/keskeiset-kasitteet>

Kotouttaminen Suomessa. N.d. Peda.net verkkosivut. Viitattu

26.4.2019. <https://peda.net/kol/foorumi/m/mkk/t3mst/mhs2>

Kotoutumislain käsikirja. N.d. Kotouttaminen.fi verkkosivut. Viitattu

26.4.2019. <https://kotouttaminen.fi/kotoutumislain-kasikirja>

Kotoutumista tukevat toimenpiteet. N.d. Kotouttaminen.fi verkkosivut. Viitattu

28.4.2019. <https://kotouttaminen.fi/muut-toimenpiteet-ja-palvelut>

Kotoutumissuunnitelma. N.d. Kotouttaminen.fi verkkosivut. Viitattu

28.4.2019. <https://kotouttaminen.fi/kotoutumissuunnitelma>

Kulttuurisensitiivisyys. N.d. Liaani-hankkeen verkkosivut. Viitattu 28.4.2019.

<http://liaani.metropolia.fi/arviointikehikko/kulttuurisensitiivisyys/>

Kysymyksiä ja vastauksia pakolaisuudesta. N.d. Suomen Punaisen Ristin www-sivu.

Viitattu 15.3.2019. <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/tyomme-suomessa/turvapaikanhakijoiden-pakolaisten-vastaanotto/kysymyksia>

Kysymyksiä ja vastauksia turvapaikanhakijoista. N.d. Suomen Punaisen Ristin www-

sivu. Viitattu 8.3.2019. <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/tyomme-suomessa/turvapaikanhakijoiden-pakolaisten-vastaanotto/kysymyksia-0>

Kysymyksiä ja vastauksia vastaanottokeskuksista. N.d. Suomen Punaisen Ristin www-

sivu. Viitattu 15.3.2019. <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/tyomme-suomessa/turvapaikanhakijoiden-pakolaisten-vastaanotto/kysymyksia-1>

Maahanmuuttajat ja vapaaehtoistoiminta. N.d. Kansalaisareenan verkkosivut.

Viitattu

28.4.2019 <http://www.kansalaisareena.fi/aineistoa/tietopankit/maahanmuuttajat-ja-vapaaehtoistoiminta/>

Miksi auttaa meidän kauttamme? N.d. Vapaaehtoistyö.fi verkkosivut. Viitattu

28.4.2019. <https://vapaaehtoistyö.fi/miksi-auttaa-meidan-kauttamme/>

Mikä on Suomen Punainen Risti. N.d. Suomen Punaisen Ristin verkkosivut. Viitattu

28.4.2019 <https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/suomen-punainen-risti>

Mora, C. F. 2000. Foreign language acquisition and melody singing. *ELT journal* 52 4/2000, 147-148. Oxford University Press; British Council, Oxford University Press.

Numminen, A., Erkkilä, J., Huotilainen, M. & Lonka, K. 2009. Musiikki hyvinvoinnin evoluutiossa: Aivot, mieli ja yhteisö. *Tieteessä tapahtuu* -lehden artikkeli. 6/2009.

Viitattu 26.4.2019

Nylund, M. & Yeung, A. B. 2005. Vapaaehtoistoiminta; Anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa: Nylund, Marianne & Yeung, Ane Birgitta 2005.

Vapaaehtoistoiminta; Anti, arvot ja osallisuus. Tampere: vastapaino.

Ollikainen, J. 2019. Salmirannan vastaanottokeskuksen ohjaaja, vastuualueena vapaaehtoistoiminta. Haastattelu 14.3.2019

Pakolainen pakenee vainoa kotimaassaan. N.d. Sisäministeriön www-sivu. Viitattu 8.3.2019. <https://intermin.fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat-ja-pakolaiset>

Rahkonen J. 2018 Vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa. Tutkimusraportti. Viitattu 1.3.2019 https://api.hankeikkuna.fi/asiakirjat/eaf7f5a2-1d22-4a2f-8988-be3b7a797626/f3477c5b-e251-4c33-ba9b-cb56f8a0e253/LIITE_20180709072827.pdf

Sanasto. N.d. Maahanmuuttoviraston www-sivu. Viitattu 15.3.2019.

https://migri.fi/sanasto#V_fi

Savolainen T. 2019. Suomen Punaisen Ristin monikulttuurisuustoiminnan kehittäjän
Taija Savolaisen haastattelu sähköpostitse.19.2.2019

Schubert, C. 2007. Monikulttuurisuus mielenterveystyössä. Edita publishing.
Helsinki.

Sihvonen, A., Leo, V., Särkämö, T. & Soinila, S. 2014. Musiikin vaikuttavuus aivojen
kuntoutuksessa. Artikkelit lääketieteellisen aikakauskirja Duodecimin verkkosivuilla.
Viitattu 5.4.2019. <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2014/18/duo11845>

Suomen punaisen ristin verkkosivut. N.d. Viitattu
26.4.2019. <https://www.punainenristi.fi/>

Söderling I. 2013. Maahanmuutto ja Suomalaisten asenteen. Kokoelmassa Olemme
muuttaneet – ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa
työssä. Väestöliitto ry. Helsinki

Teemoittelu. N.d. Opinnäytetyöpakki, Kajaanin ammattikorkeakoulun www-sivuilla.
Viitattu 4.4.2019. [https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-
materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta/Teemoittelu](https://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta/Teemoittelu)

Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: Näkökulmia
kehittämiproessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon.
Tampere University Press.

Toivanen,P. 2009. Jokainen ihminen on ulkomaalainen lähes kaikkialla.
Teoksessa Louhivuori, J., Paananen, P. & Väkevä, L. (toim)
(2009) Musiikkikasvatus, Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen. Su
omen musiikkikasvatusseura FISME. s.325-338.

Työmme Suomessa. N.d. Suomen Punaisen Ristin verkkosivut. Viitattu
28.4.2019. [https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/tyomme-
suomessa/kotimaan-apu](https://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/tyomme-suomessa/kotimaan-apu)

Vapaaehtoistyö, talkootyö, naapuriapu- kaikki käy. 2015. Valtioneuvoston tiedote 14.10.2015. Viitattu 26.4.2019. https://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/vapaaehtoistyö-talkootyö-naapuriapu-kaikki-kay?_101_INSTANCE_3wyslLo1Z0ni_groupId=10623

Vapaaehtoistyö, talkootyö, naapuriapu- kaikki käy. 2015. Vapaaehtoistoiminnan koordinaatiota ja toimintaedellytysten kehittämistä selvittävän työryhmän loppuraportti. 10.2015 Valtiovarainministeriön raportti 39/2015 Viitattu 1.3.2019 <https://oikeusministerio.fi/documents/1410853/4735113/Vapaaehtoisty%C3%B6%2C+talkooty%C3%B6%2C+naapurity%C3%B6+-+kaikki+k%C3%A4y+%281%29.pdf/df24753d-3445-458b-8970-fc30de6bd3a3/Vapaaehtoisty%C3%B6%2C+talkooty%C3%B6%2C+naapurity%C3%B6+-+kaikki+k%C3%A4y+%281%29.pdf.pdf>

Vilkkä, H. Tutki ja havainnoi. 2006. Helsinki: Tammi

Weinstein D., Launay J., Pearce E., Dunbar R., Stewart, L. 2016. Singing and social bonding: changes in connectivity and pain threshold as a function of group size. *Evolution and Human Behavior*, 37, 2, 152–158. Viitattu 21.5.2019. <http://research.gold.ac.uk/22979/1/emss-67840.pdf>.

Yeung A. 2004. Miksi vapaaehtoistoimintaan. Kansalaisyhteiskunta.fi. Viitattu 1.3.2019 https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/vapaaehtoistoiminta/aie_mmat_artikkelit/miksi_vapaaehtoistoimintaan

Liite 1. Opas

Opas musiikilliseen ryhmätoimintaan monikulttuuristen ryhmien kanssa

**Heta Halonen
Tanja Kauppila**

**Jyväskylän ammattikorkeakoulu
2019**

Tähän oppaaseen on koottu ohjeita ja harjoitteita musiikkitoimintaan monikulttuurisen ryhmän kanssa. Tämä materiaali on koostettu vastaanottokeskuksessa järjestämämme musiikkikerhokokeilun pohjalta. Ryhmä koostui vastaanottokeskuksen asukkaina olleista naisista ja lapsista.

Oppaan alusta löytyy toiminnan järjestämiseen liittyviä yleisiä ohjeita, jonka jälkeen siirrymme esittelemään erilaisia harjoitteita askel askeleelta selitettynä. Harjoitteet on jaettu kolmeen ryhmään: “venyttely musiikin tahtiin ja musiikkiliikunta”, “toiminnallinen yhteislaulu” ja “rentoutuminen ja mielikuvituksen herättely musiikin avulla”. Harjoitteet sisältävät matalankynnyksen musiikkitoimintaa yksinkertaisilla sanallisilla ja fyysisillä ohjeilla, eivätkä ne vaadi osallistujilta erityistä musiikillista osaamista tai yhteistä kieltä. Oppaan sisältöjä voi hyvin kokeilla soveltaa myös muunlaisten ryhmien kanssa.

Toivotamme antoisia hetkiä harjoitteiden parissa!

Heta Halonen ja Tanja Kauppila

YLEISIÄ OHJEITA JA MITÄ OTTAA HUOMIOON

Ryhmähenki ja hyvän ilmapiirin luominen

- **Kohtaaminen:** Pyri kohtaamaan ihmiset yksilöinä eikä pelkästään oman kulttuurinsa edustajina.
- **Tutustuminen:** käytetään aikaa tutustumiseen ja opetellaan kaikkien nimet.
- **Vuoropuhelu:** pidä ilmapiiri keskustelevana ja anna tilaa kulttuurivaihdolle molempiin suuntiin
- **Joustavuus:** tilanteet ja aikataulut elävät - älä takerru suunnitelmiin, vaan ole valmis joustamaan ja muokkaamaan toimintaa tarpeen vaatiessa
- **Asenteella on merkitystä:** ole kannustava ja rohkaiseva! Muista positiivisen palautteen antamisen suuri merkitys.

Toiminnan rakenne ja sisältö

- **Selkeä rakenne:** muista aloitus ja lopetus, voi myös olla hyvä käydä kunkin kerran ohjelma lyhyesti läpi toiminnan alussa.
- **Kommunikointi:** käytä selkosuomea ja tarpeeksi hidasta puhetta.
- **Ohjeistaminen:** Sanallisten ohjeiden lisäksi voi olla hyvä käyttää myös selkeitä fyysisiä esimerkkejä ja esim. uusien sanojen opettelussa kuvia.
- **Harjoitteet ja sisällön valinta:** Älä rajaa toiminnan sisältöä etukäteen omien ennakkoluulojesi perusteella.

HARJOITTEET RYHMITTÄIN

Venyttely musiikin tahtiin ja musiikkiliikunta

Tarkoituksena rakentaa sarja venyttelyjä ja erilaisia rauhallisia liikkeitä, joka tehdään valitun kappaleen tahtiin. Samalla voidaan opetella kehonosien nimiä suomeksi.

1. Valitse rauhallinen, mielellään instrumentaalinen kappale, jonka päälle rakennetaan venyttely/liikesarja.

Kappale-esimerkkejä:

- Brad Mehldau & Chris Tile – Tabhair dom do Lamh
- Adjagas – Unna Nieiddas

2. Valitaan kappaleen kesto huomioon ottaen sopiva määrä (5-10) liikkeitä ja venytyksiä, jotka toteutetaan kappaleen aikana. Rakenne harjoitus sillä tavalla, että liikesarjan kesto vastaisi kappaleen pituutta. Harjoitteen voi rakentaa esim.

A) Venyttelemällä ja liikuttelemalla kehon osia järjestyksessä ylhäältä tai alhaalta lähtien, käydään läpi koko keho. Esim. Aloitetaan venyttelemällä niskaa kummallekin puolelle, jonka jälkeen siirrytään rintakehän tai lapojen venyttelyyn, ja jatketaan, kunnes on käyty koko keho läpi.

B) Liikesarja rakennetaan musiikin rytmin tai dynamiikan mukaan. Voidaan aloittaa esim. askeltamalla tai keinumalla musiikin rytmin mukana. Kun kappaleessa on hiljaisempi tai rauhallisempi kohta, tehdään pienempiä liikkeitä, esim. hartioiden tai jalkaterien pyörittelyä. Jos musiikki voimistuu, voidaan tehdä taas isompia liikkeitä, kuten vaikka selkärangan kiertämistä heilutellen yläkroppaa ja käsiä puolelta toiselle.

3. Ohjeista harjoitus ryhmälle sekä selkein fyysisin esimerkein, että puhuen. Voit liikkeitä tehdessäsi nimetä kehonosat, mitä sillä hetkellä liikutetaan.

Esimerkki harjoitteesta

Kappaleena Adjagas – Unna Nieiddas

1. Sisäänhengityksellä nostetaan kädet rauhallisesti hengityksen tahtiin sivuilta ylös pään yläpuolelle, uloshengityksellä lasketaan samaan tahtiin takaisin kehon vierelle. Toistetaan kolme kertaa.
2. Pyöritellään hitaasti päätä ja niskaa puolelta toiselle.
3. Avataan rintakehää viemällä kädet selän taakse yhteen ja pyöristetään rintakehää.
4. Venytellään selkää. Koukistetaan hieman polvia hieman ja otetaan käsillä polvien takaa kiinni. Pyöristetään yläselkää ja koitetaan kohdistaa venytys lapojen väliin.
5. Uloshengityksen mukana rullataan seisten ylävartaloa ja käsiä kohti lattiaa, ja jäädään hetkeksi hengittelemään alas. Sen jälkeen seuraavalla sisäänhengityksellä nousee hitaasti takaisin ylös.
6. Ravistellaan vielä koko keho rennoksi.

Toiminnallinen yhteislaulu

Näissä harjoituksissa opetellaan suomenkielellä kansansävelmä, johon voidaan liittää laulun tekstiä tukevaa tai rytmiikkaa tukevaa kehollista tekemistä. Ensimmäisenä on esitelty yleisiä ohjeita laulun opettelemiseen ilman nuottia, sen jälkeen on esitelty kaksi lauluesimerkkiä toimintoinen.

Laulun opettelusta

On luonnollisesti tärkeää, että ohjaaja itse osaa kappaleen mahdollisimman hyvin ulkoa, ja pystyy toistamaan sitä eripituisissa pätkissä. Laulua voi opetella ilman säestystäkin, jos säestykseen ei ole mahdollisuuksia. Muista tarpeeksi hidas tempo ja esimerkkien ja vuorottelun selkeys.

1. Olisi hyvä saada teksti kaikkien nähtäville, esim. liitutaululle tai vastaavalle, josta ohjaajan on helppo näyttää missä ollaan menossa. Ryhmä voi tässä vaiheessa istua, mutta myöhemmin kun päästään laulamaan olisi hyvä kokeilla sitä myös seisaaltaan ja silloin voi muistuttaa hyvästä lauluasennosta, joka helpottaa laulamista:

1. Lauluasento: lantion levyinen haara, polvet eivät ole lukossa vaan ovat ”pehmeät”, lantio on keskiasennossa, keskivartalo suorassa, hartiat hyvässä ryhdissä ja niska ”pitkänä”. Suuta saa laulaessa avata rohkeasti, leuka on rentona ja vatsa rentoutuu sisäänhengitettäessä.
2. Voidaan avata lyhyesti tekstin merkitystä ja keskustella siitä, löytyykö tekstistä tuttuja sanoja.
3. Käydään tekstiä läpi lyhyissä pätkissä hitaalla tempolla niin, että ohjaaja esittää ensin osion, jonka ryhmä toistaa. Siirrytään vähitellen lausumaan tekstiä laulun rytmissä ja pidemmissä pätkissä, kun se alkaa sujua. Voidaan ottaa mukaan peruspulssi, helpottamaan rytmin hahmotusta.
4. Kun koko teksti saadaan menemään laulun rytmissä lausuen läpi, otetaan mukaan melodia. Melodiaa käydään samalla tavoin kuin yllä, pienissä pätkissä toistamalla. Tähän vaiheeseen voi ottaa myös säestävän soittimen soinnut tueksi, jos mahdollista. Melodian kulkua voi ryhmälle demonstroida käsieleellä, joka näyttää milloin ollaan liikkumassa ylös ja milloin alas.
5. Tärkeää on rohkaista kaikkia osallistumaan omalla tasollaan, melodian täydelliseksi hiominen ei välttämättä ole tarkoituksenmukaista ainakaan heti ensimmäisellä kerralla. Jos on mahdollista harjoitella kappaletta saman ryhmän kanssa useamman kerran, voi tekstiä ja melodiaa hioa tarkemminkin.

Kiiriminna-laulu + bodyperkussiot

SÄKEISTÖ

Dm C Dm C Dm Dm C Dm C Dm

1. Isku 2. Isku 3. Isku 4. Isku jne.

Voice

Täst se tul - lo - o sel - la - nen jouk - ko jot' ei su - ru pai - na

3 Dm C Dm C Dm V

Voice

Ym - pä - ri maa - ta - a kul - ke - e - neet ja i - lo - sii on ai - na Hei!

KERTOSÄE

5 Dm C Dm C Dm V

Voice

Kii - ri - min - na kaa - ri - min - na kii - ri - min - na kai - ra kii - ri - min - na kaa - ri - min - na kai - ra

Dm C Dm C Dm Dm C Dm C Dm

Täst se tulloo sellanen joukko, jot' ei suru paina. Ympäri maata kulkenheet ja ilosii on aina. Hei!

Dm C Dm C Dm

Kiiriminna kaariminna, kiiriminna kairaa. Kiiriminna kaariminna kairaa.

Dm C Dm C Dm

Kiiriminna kaariminna, kiiriminna kairaa. Kiiriminna kaariminna kairaa.

* Kappaleeseen löytyy myös lisää säkeistöjä, joista tähän valittu ensimmäinen.

Tähän kappaleeseen voidaan mukavasti lisätä bodyperkussioita eli kehorytmejä mukaan kun teksti alkaa sujua! Tähän esimerkkiin on valittu käsien taputtaminen reisiin ja käsien yhteen taputukset. Liikkeet voidaan toteuttaa joko seisaaltaan tai istualtaan. Kehorytmejä voi vapaasti soveltaa keksiä uudenlaisia tapoja rytmittää kehon avulla kappaletta, esimerkiksi ottamalla jalkojen tömistyksiä mukaan.

1. Aloitetaan rytmin lisääminen kappaleeseen taputtamalla molemmilla käsillä jokaiselle iskulle (1., 2., 3., 4.) omiin reisiin. Ohjaaja voi auttaa hiomaan kappaleen tekstiä vielä vuorolausunnalla tässä vaiheessa, voi olla hyvä aloittaa rytmien lisääminen kertosäkeistöstä. Ohjaaja voi selkeyden vuoksi toisella kädellä demonstroida vuoron vaihtumista viitaten omalla vuorollaan itseensä päin ja ryhmän vuorolla ryhmää kohti, jos tarpeen.
2. Nyt taputetaan joka toisella iskulla (1. ja 3.) reisiin ja joka toisella iskulla (2. ja 4.) kädet yhteen. Tässäkin vaiheessa voidaan vielä käydä tekstiä läpi ohjaajan esimerkin avulla, jos tarpeen.
3. Kun nämä kehorytmit on saatu istumaan tekstiin, voidaan ottaa mukaan laulun melodia ja pitää taputukset mukana. Tässä kohtaa voidaan myös kokeilla vuorolaulua, jossa ohjaaja tai joku halukas ryhmästä laulaa yksin säkeistö osan, ja yhdessä lauletaan kertosäkeistö.

4. Seuraavaksi voidaan lisätä haastetta kertosäkeen ensimmäiseen tahdin kehorytmiin seuraavasti: 1. iskulla oikea käsi taputtaa oikeaan reiteen, 2. iskulla vasen käsi vasempaan reiteen, 3. iskulla kädet yhteen. 4. Iskulla tauko. Tahdin loppupuoli jatketaan samalla tavalla kuin säkeistössä, eli 1. ja 3. iskulla taputus omiin reisiin ja 2. ja 4. iskulla käsien taputus yhteen. Kertosäkeen toisessa tahdissa toistetaan tämä, jonka jälkeen koko kertosäe kerrataan.
5. Harjoituksen edetessä tempoa voi lisätä asteittain ja säkeistön soololaulajaa/lauluryhmää vaihdella halukkuuden mukaan. Kannattaa kokeilla laulua ja kehorytmejä myös seisaaltaan, jos harjoitusvaiheessa on vain istuttu, suuremman aktivaation saavuttamiseksi.

Sinisä, punasia ruusunkukkialaulu + käsieleet

The image shows a musical score for three voices in 2/4 time, key of B-flat major. The lyrics are: "Si-ni-si-ä pu-na-si-a ruu-sun kuk-ki-a kan-nan kä-des - sä-ni kan-nan kä-des - sä-ni kan-nan kä - des - sä - ni Si - ni - si - ä pu - na - si - a ruu - sun kuk - ki - a kan - nan kä - des - sä - ni kan - nan kä - des - sä - ni". Chord symbols are placed above the notes: Dm, Dm, A, Dm, Dm, Gm, Dm, A, Dm, Dm, Gm, A, Dm, Dm.

* A-soinnun kohdalle voi soittaa myös A7-soinnun

Dm Dm A Dm
 2. Niitä minä annan tämän kylän pojille hyvästiä jättäissäni,
 Dm Gm Dm A
 hyvästiä jättäissäni, hyvästiä jättäissäni.
 Dm Dm A Dm Gm A Dm Dm
 Niitä minä annan tämän kylän pojille hyvästiä jättäissäni, hyvästiä jättäissäni.

Dm Dm A Dm
 3. Tie vie sinne ja tie vie tänne, tie vie kahtahalle,
 Dm Gm Dm A
 tie vie kahtahalle, tie vie kahtahalle.
 Dm Dm A Dm Gm A Dm Dm
 Tie vie sinne ja tie vie tänne, tie vie kahtahalle, tie vie kahtahalle

* Kappaleeseen löytyy myös lisää säkeistöjä, joista on tähän valittu kolme ensimmäistä.

Kun kappaleen teksti ja melodia ovat tuttuja,
 voidaan mukaan ottaa käsieleet jotka tukevat laulun tekstiä:

1. Laulettaessa "Sinisä" ojennetaan oikea käsi kämmentylöspäin.
2. Laulettaessa "punasia" ojennetaan vasen käsi samalla tavalla.
3. Laulettaessa "ruusunkukkaa" liitetään kädet yhteen ja muodostetaan kämmenillä ja sormilla kukka.
4. Laulettaessa "kannan kädessäni" tehdään käsillä ele, jossa kannetaan kukkasia. Käsiä voi myös heijata laulun rytmissä.
5. Käsille voi keksiä lisää sopivia eleitä myös muihin säkeistöihin, esim. "Niitä minä annan tämän kylän pojille" ojennetaan käsiä eri suuntiin ja "hyvästiä jättäissäni" heilutetaan käsiä hyvästiksi jne.

Rentoutuminen ja mielikuvituksen herättely musiikin avulla

Rentoutuminen musiikin avulla

Tarkoituksena rentoutua ja keskittyä kuuntelemaan musiikkia.

1. Valitse rauhallinen kappale, joka mielestäsi edistää rentoutumista, mutta on kuitenkin mielenkiintoinen.

Kappale-esimerkkejä:

- Jean Sibelius – 6 impromptus, Op. 5: Impromptu V
- Brad Mehldau – Blackbird

2. Pyydä ryhmäläisiä ottamaan hyvä asento jo sulkemaan silmänsä. Voit mahdollisesti himmentää valoja, jos se on tilassa mahdollista.

3. Kuunnelkaa ryhmän kanssa kappale rauhassa.

4. Kappaleen jälkeen voit kysyä ryhmäläisiltä ajatuksia ja tunteita kappaleesta.

Musiikkiassosiaatio

Musiikkiassosiaatiossa on tarkoituksena keskittyä kuuntelemaan jokin kappale, ja pohtia millaisia mielikuvia tai tunteita sitä kuunnellessa nousee esille.

Kappale-esimerkkejä

- Rajaton – Butterfly
- Frigg – Return from Helsinki

1. Valitse kappale, jonka itse koet mielikuvia herätteleväksi. Koita valita sellainen kappale, jossa on jokin yksi selkeä tunnelma. Jos kappale on kovin vaihteleva ja se sisältää erilaisia osia, sen kuvailemisesta voi tulla haastavaa.

2. Ennen kappaleen kuuntelua, voit pyytää ryhmäläisiä miettimään kappaleen aikana, millaisia mielikuvia heille musiikista herää.

3. Kappaleen kuuntelun jälkeen voit kysyä ryhmäläisiltä heräsikö heille mitään mielikuvia. Mikäli keskustelua ei synny, voit myös johdatella keskustelua kysymällä, oliko kappale heidän mielestään iloinen/ surullinen, tuliko siitä mieleen esim. joku tietty väri tai paikka, tai tunnistiko kukaan esimerkiksi mitä soittimia kappaleessa oli.